

Gün-Xəbər

Prezident Samuxa yeni icra başçısı təyin edib

Ali İbrahim oğlu Qocayev Samux Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilib.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Prezidentin digər Sərəncamı ilə Firdovsi Şahmirzə oğlu Əliyev Samux Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilib.

Bakı İH-in keçirdiyi tenderin "qalibi"nin dövlətə vergi borcu var

Bir müddət əvvəl "tenderlər kralı" kimi nam salan "Star Construktion-12" QSC-nin dövlətə külli miqdarda vergi borcu olduğu üzə çıxıb.

Şirkətin hazırda 4 milyon 239 min 661 manat 49 qəpik vergi borcu mövcuddur.

Nizamnamə kapitalı 2050 AZN olan "Star Construktion-12" QSC-nin qanuni təmsilcisi MİRSAHİB BAYRAMOV ATAMALI OĞLUdur.

Şirkətin hüquqi ünvani Bakı şəhəri Binəqədi rayonu, Binəqədi şössesi, ev 53-dür.

Şirkətin adı bir müddət əvvələ kimi, Bakı şəhərinə məxsus milyonluq əsas tenderlərində qalib kimi çəkilib.

Xatırladaq ki, Bakı Şəhər icra Hakimiyyətinin başçısı 2018-ci ildən Eldar Əziz oğlu Əzizovdur.

Rüşvətxorluq «müalicə» olunmur

Azərbaycanda rüşvət halları çox yüksəkdir

Səh. 3

Hələ gediləsi çox uzun yolumuz var

İnkişafın təməli təhsil, davamı isə təcrübədir

Səh. 5

Qaynayan dünyada bizim yerimiz...

Rusiya dünyanın ən etibarsız dövlətidir

Səh. 6

"Iranla razılığa gəlmişik"

"Azərbaycanın Zəngəzurla bağlı ərazi iddiası yoxdur".

Bunu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyev "Politico" nəşrine açıqlamasında deyib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Avropanın "Politico" nəşri Amerika diplomatiyasının rəhbəri Antoni Blinkenin kongresmenlərlə görüşündə guya Azərbaycanın Ermənistana mümkün hücumu barədə xəbərdarlıq etdiyi barədə məqalə dərc etmişdi.

Paris İrəvana raket göndərir: sərhəddə hücum planı bu gün rəsmiləşəcək

Bu gün Paris və İrəvan hərbi müstəvidə saziş imzalayacaq: müqaviləyə əsasən, Ermənistana Fransa silahları, xüsusilə zenit-raket kompleksləri verilecek;

Fransanın müdafiə naziri Sébastien Lecornü bildirib ki, "Ermənistən öz mülki əhalisini qorumaq və sərhədlərini mühafizə etmək imkanına malik olmalıdır. Bu məqsədə biz Ermənistana həvə məkanının müdafiəsini təmin etməyə imkan verəcək saziş imzalayacaq və Ermənistən Fransa istehsalçularından silah almasını rəsmiləşdirəcəyik".

Cənubi Qafqazda maraqlarını İrəvan üzərindən diktə etməyə çalışıyan Fransanın ilkin hədəfi Rusiyani Ermənistəndən sixşdırmaqdır. Bu məqsədə Rusyanın Ermənistənin "təhlükəsizliyinin təmin edilməsi"ndəki rolunu almaq istəyir. Paşinyanın Straburqda son çıxışı da o deməkdir ki, Ermənistən "təhlükəsizlik müttəfiqlərinin" dəyişmək niyyətindədir. Lakin bu necə baş verəcək, Ermənistən Rusiyadan və KTMT-dən necə imtina edəcək?

2021-ci ildən indi qədər rəsmi İrəvan bunun üçün "bəhanə" toplamaqla məşğuldur, hərçənd, yeni və daha ciddi hadisə baş verməlidir ki, Ermənistən hakimiyyəti KTMT-dən çıxməq – Rusiyadan imtina etmək üçün həm Moskvani "fakt qarşısında" qoymalı, həm də daxili ictimai rəydə addımını əsaslandırmalı, ictimai dəstək əldə etməlidir.

Bu, yalnız Ermənistən və Azərbaycan sərhədində növbəti və qanlı eskalasiya ilə mümkün ola bilər. Və belə ssenaridə İrəvan Rusiya və KTMT-yə qarşı ittihamlarını yeniləmək, son addımı atmaq imkanı qazanacaq. Bu baxımdan, Fransanın Ermənistəna verdiyi silahlara Azərbaycana tuşlanacağı, sərhəd toqquşmasında istifadə ediləcəyi bəlliidir.

Qarabağda erməni separatizminin ləğvindən sonra Qərbə "Azərbaycanın Ermənistəna hücum hazırlığı" haqda aparılan siyasi-informasiya kampaniyası da bu kontekstdə təsadüfi deyil. Mümkündür ki, Cənubi Qafqazda yeni cəbhə açmaq planı qüvvədədir və eskalasiya ssenarisində önce beynəlxalq ictimai rəyi formalasdırırlar.

Asif Nərimanlı

David Camalyan: "Fransa ilə hərbi əməkdaşlıq İrəvana ciddi ziyan vuracaq"

"Fransa ilə hərbi əməkdaşlığı Ermənistənə qədər də böyük fayda verməyəcək, əksinə, İrəvanla Moskva arasında əməkdaşlığı ciddi ziyan vuracaq, çünki Parislə münəsibətlər birləşmə prinsipi üzərində deyil, müxalifətçilik prinsipi üzərində qurulub".

Bunu hərbi ekspert, David Camalyan "Sputnik Armenia"aya müsahibəsində deyib.

D. Camalyan hesab edir ki, Fransadan hər hansı əhəmiyyətli həcmde silah tədarükündən söhbət getmir, proses kifayət qədər siyasiləşib və adamda belə bir təəssürat yaranır ki, üç radarın və digər əməkdaşlıq atributlarının ötürülməsi Ermənistən hakimiyyəti tərəfindən şıxırdıləcək və sadəcə növbəti şouya çevriləcək.

Onun sözlerinə görə, Fransanın Rusiyaya alternativ kimi təqdim edilməsi cəhdər yalnızdır: "Qərbin və xüsusən də Fransanın əsas vəzifəsi Rusiyani regiondan sixşdırıb çıxarmaqdır. Fransa indi Ermənistən üçün özünü Rusiyaya alternativ kimi göstərir. Amma bu, böyük bir illüziya, mifdir. Paris ən yaxşı halda müdafiə ehtiyaclarımızın yalnız kiçik bir hissəsini ödəyə bilər".

"Özünü buraxaraq, faktiki olaraq "intihar etmiş" bir rejimi diriltmək üçün, istə bayanca təzyiq edəcəklərinə ümidi edirlər. Amma bu, əks-nəticə verəcək. Ermənistən maraqlarına cavab vermir: "Ermənistən hakimiyyəti həzərki vəziviyətdə öz iqtisadi in-

"Ermənistən xalqı qonşulara qarşı ərazi iddiaları olmadan yaşamağı öyrənməlidir"

Ermənistən parlamentində, istərsə də xaricdəki erməni diasporu arasında cəhdər görünür, lakin bütün bu cəhdər mənasızdır".

Bu sözləri açıqlamasında Milli Məclisin üzvü, Ana Vətən Partiyasının lideri Fəzail Ağamalı deyib.

Partiya lideri son günlər Ermənistən cəmiyyətində və siyasi dairələrində separaçı rejimin varlığını saxlamaq üçün edilən çağırışları şərh edərək deyib ki, bu, bəzi şəxslərin "ihsiz" qalmasından irəli gəlir.

"Bəzi şəxslər hazırda "ihsiz" qalıblar, maliiyyət rüqacları, yardım gələn kanalları əldən çıxmışın deyə, yeni variyantlar düşünməyə çalışırlar. Məsələn, guya "mühacir hökumət" yaratmaqla, Azə-

dəki türk düşmənliyi məlum məsələdir, amma bu cür davam etsə, Ermənistən də dövlət kimi varlığı şübhə altına düşəcək. Azərbaycan Prezidenti Xankəndidəki meydanda fikrini aydın izah elədi. Bu gün Ermənistən qarşısında bir yol var – o da, Azərbaycanla münəsibətləri normallaşdırmaq", - deyə F. Ağamalı vurgulayıb.

Deputatın fikrincə, "ölü" rejimi diriltmək cəhdərə Erəmnistən hakimiyyətinin də

kişafını təmin etməklə maraqlanmalıdır. Amma bəzi qüvvələrin bu cür avantürist addımları İrəvan böyük bir risk qarşısında qoyur. Bu risk isə regionda Ermənistən təklənməsi və izolyasiyastan başqa bir şey deyil. Ermənistən xalqı qonşulara qarşı ərazi iddiaları olmadan yaşamağı öyrənməlidir".

Fəzail Ağamalının fikrincə, bu və digər fikirlər əsasən Fransadan gəlir: "Fransada olan erməni diasporu və Fransanın siyasi dairələri daim bölgəni gərginlikdə saxlamaq və özlərini müəyyən vaxtda "oyunu" ki mi ortaya atmaq üçün yeni-yeni ideyalar fikirləşirlər. Amma əminliklə deyə bilərəm ki, bu ideyalar da inidən məhvə mahkumdur".

Rüfat

Professor: "Demokratiya" istehsalçılarının sayəsində 33 ildir yoxsulluq, haqsızlıq, girdabında çırpinırıq"

Qərbin uzunmüddətli təbliğatı XX əsrin 80-ci illərindən başlayaraq öz bəhrəsini verməye başladı. "Demokratiya" istehsalçılarının və ixracçılarının sayəsində 33 ildir yoxsulluq, bədbəxtlik, ədalətsizlik, haqsızlıq, qarşılıqlı ədəvet və nifretin girdabında çırpinırıq. "Qərb dəyərləri", "Qərbe ineqrasiya", "insan haqları" deyə-deye haqdan daha da uzaqlaşdıq, dezinteqrasiya olunduq.

Yaxşı nağıldır: Guya biz ağıllı çıxıb qərb dünyasına qoşulacaq, müftə-müsəlləh ağı günde çıxacaq və xoşbəxtliyi satın alacaqmışq, Rusiya kimi Qərbin boyunduruşunu qəbul etməyən ölkələr isə bədbəxt olub yer üzündə silinəcəkmişlər. Əcəb bəstədir, ifaçıları da pis deyil.

Belənçi gic düşüncələrə aluda olub nə qədər itirdiyimizin fərqində ola bilmədik. Bəlkə tarixi şərait və zərurət bizi belə etdi. Amma bu da faktdır ki, M.Ə.Sabirin dediyi kimi, yuxuya, nağıla, duaya, caduya, fala inanan avam qövm olaraq qaldıq.

Anlamadıq ki, ali dəyərlərə ineqrasiya beyinlərdə baş verir, boş şüərlərda yox!

Müasir anلامası ilə akademik səmimiyyətsizlik, əliyərlik, həqirlik, yaltaqlıq və məddahlığın hökm sürdüyü bir şəraitdə yaxşı nə ola bilər ki?! Bu nəfsək parazitlər öz doğma coğrafiyamızda insan kimi yaşamağın parametrlərini pozublar. Bir xalqın intellektual təbəqəsinin beyin infrastrukturunu rüşvət, yalan, yaltaqlıqdan yoqrulubsa, hansı ali dəyərlərən və ya o dəyərlərə meyildən danışmaq olar?!

Professor İdris Abbasov

Mirzoyan: "3+3" formatı əlverişli platformadır"

"3+3" formatı regional problemlərin müzakirəsi üçün əlverişli platformadır".

Bunu Ermənistən xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Ermənistən parlamentində çıxışı zamanı deyib.

"Bu platforma regionun digər ölkələri ilə kommunikasiya qurmaq, ümumi məraq doğuran mövzuları müzakirə etmək üçün əlverişli formatdır. Regionda nəqliyyat kommunikasiyaların açılmasına gəlincə, Ermənistən bunda maraqlıdır və bununla bağlı yanaşması dəyişməyib", - o vurgulayıb.

Qeyd edək ki, bu yaxınlarda Tehranda Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya, İran və Er-

mənistən xarici işlər nazirlərinin "3+3" formatında görüşü keçirilib. Bu formatda növbəti görüş 2024-cü ilin birinci yarısında Türkiyədə baş tutacaq.

Tapdıq Abbas
Təsisçi,
"Əməkdar mədəniyyət işçisi",
Pedaqoji fəlsəfə doktoru,
Qarabağ müharibə veterani
t.abbas1952@list.ru

Rüşvət almaq və vermək dünyada və Azərbaycanda ən ağır cinayətdir. Bəs görəsən, hamı bu təhlükəli xəsteliyə tutulmağa niyə maraqlıdır? Bu suala cavab vermək həm asan, həm də çox çətindir. Asandır, ona görə ki, rüşvət insana fayda gətirir. Çətindir ona görə ki, buna görə həbs olunmaq təhlükəsi realdır.

Bir şeyi də nəzərə almaq lazımdır ki, insan cəmiyyətinin ilk formalaşlığı ibtidai icma qurmuşundan başlayaraq, "mənim, sənin" mülkiyyət münasibətləri formalaşandan sonra daha asan yolla daha çox qazanmaq istəyinin ortaya çıxmışında şəxsi qazancın müxtəlif yolları meydana gəldi və bu yollar arasında insana daha çox fayda gətirən rüşvət oldu.

Sivilizasiya inkişaf etdikcə, rüşvət təkcə qazanc, gəlir mənbəyi kimi yox, həm də başqa məqsədlər üçün istifadə olundu. Rüşvətin başqa

Rüşvətxorluq «müalicə» olunmur

Azərbaycanda rüşvət halları çox yüksəkdir

formalarından ən cəlbedicisi toplumun rüşvətə yoxluması və vərdişə çevrilməsidir. Rüşvətin bu forması hazırda bir sıra avtoritar rejim ölkələrində istismar aləti kimi geniş istifadə olunur. Az, xırda bir qrup (hakimiyyət) bütöv cəmiyyəti rüşvət vasitəsilə ələ alır və cəmiyyəti rüşvət qorxusunu altında saxlayır.

Rüşvətxorluq kleptokratik hakimiyyətlərin başlıca xüsusiyyətidir, həmin hakimiyyətlər rüşvətxorluqdan həm qazanc, sərvət əldə etmek məqsədilə istifadə edir, həm də toplumu, cəmiyyəti istismar altında saxlayır. Hazırda Rusiya, Çin, Şimali Koreya və bu rejimlərə bənzeyən dövlətlər əsaretdə saxladıqları toplumları, etnik qrupları onların içərisində seçdikləri, rəhbər təyin etdikləri rüşvətxor məmurlar vasitəsilə idarə və istismar edirlər.

Dünyada toplumların, aza-sayılı xalqların istismar olunması üçün rüşvətin işgalçıyla verdiyi imkandan məharətlə istifadə edən Rusiya təcrübəsi üzərində dayanğı daşı məqsədə uyğun hesab edir. Çünkü bütün milli faciələrimizin tarixi Rusyanın regionu və ölkəmizi işgal etdiyi tərrixən başlayır. Bu gün Azərbaycan Rusyanın köməyilə Ermənistanın təcavüzündən çəkdiyi bütün əzab-əziyyət də, məhz Rusiya ilə bağlıdır.

Gəlin, bir qədər geri, tarixə

nəzər salaq. Tarixdən hər kəsə bəllidir ki, Rusiya ölkəmizə ilk dəfə 1805-ci ildə gəlib. Rusiya ilə Qarabağ xanı arasında imzalanın ilk Kürükçay müqaviləsi də 1805-ci ildə imzalanıb. Bundan sonra Rusiya və İran arasında baş verən müharibələrdən sonra 1813 və 1828-ci illərdə imzalanın Gülüstançay və Türkmençay müqavilələrlə Azərbaycan iki hissəyə - Şimal və Cənub hissəyə bölündüb.

İki hissəyə bölünən Azərbaycan Şimalda rusların, Cənubda isə farşların təzyiqləri

və təhdidlərlə üzləşib, daha doğrusu, şimalda ruslaşdırılmaya, cənubda isə farşlaşdırılmaya məruz qalmışdır. Şimalda və Cənubda milli, dini təhdidlərə üzləşən azərbaycan türk xalqının bütün doğma adət-ənənləri unutdurulub, millətimiz qəsdən rüşvətxor-

luşa, içkiyə, əxlaqsızlığa, nar-komaniyaya yoluxdurulub, İranda dilindən, mədəniyyətindən, ədəbyyatından məhrum olunan xalq milli xüsusiyyətini, mübarizliyini itirmək üçün xırda ticarətə cəlb olunub...

Baxın, Azərbaycan dövləti 32 ildir müstəqillik əldə etməsinə baxmayaraq, hələ də rusun soyadımıza yapışdırıldığı - ov, - yev-dən əl çəkmirik, şəxsiyyət vəsiqəsini dəyişib rusun familyamızın sonluğuna vurduğu damğanı silmək istəmirik. Rusyanın işğalindən

denti Putin Azərbaycanda 340 rus məktəbinin olmasına fəxarətlə dileyir. Hazırda Rusyanın bize təlqin etdiyi Əlahəzərət RÜŞVƏT dünyada ən ağır cinayət sayılır, çirkin əmel hesab olunur, amma Azərbaycanda rüşvət almayanlara avam, ağılsız, bacarıqsız deyilir! RÜŞVƏTİN ölkədə ən yüksək gəlir verən əlaqə vasitəsinə çevrilməsi dövlətçiliyimizi təhlükə altına alması çox realdır.

Hətta bizimlə bir ölkədə yaşamaq istəməyən, Qarabağ göz dikən, torpağımızı himayəçilərinə arxayın olub, qoparmağa çalışan ermənilər rüşvətxor olduğunu görə, bizimlə birgə yaşamağın çətinliyini bəhanə edirlər.

Diqqət edin, ölkə Prezidenti bir ucdan rüşvətxor məmurları həbsə atdırır, digər tərəfdən hər gün rüşvətxorların sayı artır. Elə rüşvətxor məmur tanıyıram ki, bəlkə də, «yumurtadan yun qırıxn» belələri heç həbsə atılanlar arasında da yoxdur!

Cənab Prezidentin xarici siyaset və hərb sahəsində ölkəmizə qazandırdığı möhtəşəm uğurları sanki daxili rüşvətxor məmurların gözü görmür. Onlar hər vəchlə ölkədaxili durumu gərginləşdirməyə cəhd edirlər.

Hazırda Azərbaycanın ən böyük bələsi yalnız RÜŞVƏTXOR MƏMURLARDIR!!!

"AZAL BİLETLƏRİN QİYMƏTİNI ENDİRMƏYƏ HAZIRLAŞIR"

"Regionlarda olan hava limanlarını isə..."

AZAL rəhbərliyi Natiq Cəfərlini aviasirkəti tənqid etməsi ilə bağlı qəbul edib.

Bu barədə N.Cəfərlı özünün "facebook" səhifəsində məlumat verib.

N.Cəfərlər yazır ki, görüşdə bu günde kimi AZAL-in ünvanına səsləndirdiyi tənqidlər və bununla bağlı formalaşan ictimai rəy barede S.Rzayevə məlumat verib: "Bu gün AZAL-in birinci vitse-prezidenti, quruma rəhbərlik edən Samir Rzayevin dövəti ilə ofisində görüşdüm. Bu günə qədər AZAL-la bağlı publik səsləndirdiyim tənqid məqamları, cəmiyyətdə yaranmış fikirləri Samir müəllimə dedim. Cox ətraflı və maraqlı müzakirəmiz oldu, haqlı tənqidləri qəbul etdi, bəzi mözvulara aydınlıq göttü - məsələn, mənim də ən çox tənqid etdiyim məqamlardan biri regionlarda olan hava limanlarının boş qalması, AZAL-in bu limanlardan effektiv istifadə etməməsidir ki, bu da AZAL-a əlavə xərc və yük gətirir. Hörmətli Samir müəllim dedi ki,

bütün hava limanları ilə bağlı, hətta simvolik icarə haqqına razi olmaqla xarici şirkətlərə müraciət olunub, danışıqlar gedir. Yəni, bu məsələdə AZAL-in indiki rəhbərliyi danışıqlara da, qərar verməyə də hazارد.

Ən vacib məsələ, qiymətlərin baha olmasının ilə bağlı tənqidləri də normal qarşılı-

di, bu yönədə ciddi işlər apardıqlarını dedi, bəzi aksiyaların, məsələn, Türkiyədə oxuyan tələbələrə güzəştli biletlər satılmasının artıq hall olunduğunu, bu yanaşmanın başqa ölkələrdə oxuyan tələbələrə də şamil olunması üçün işlər görüldüyüünü dedi. Qiymətlərin aşağı düşməsi üçün xərclərin

azaldılması programı olduğunu söylədi, artıq keçən illə müqaisədə xərclərin 15% aşağı salınmasına nail oldularını, bunun da qiymətlərə təsir etdiyini dedi. Yaxın zamanlarda yeni qiymət endirimlərinin olacağını da söylədi.

Bir sözlə, dövlət orqanlarının və şirkətlərinin tənqidli çıxışlara belə dəvətlərlə reaksiya verməsi pozitivdir, təqdir olunur məqamdır. Sonda Samir müəllim AZAL-da İctimai Şura yaradılacağını, bu qurumun AZAL-in şəffaf İsləməsinə, siyasetinə təsir edəcəyini də söylədi və məni də bu qurumun işində iştirak etməyə dəvət etdi. Mən öz adıma deyə bilərəm ki, cəmiyyət, ictimayyət üçün pozitiv dəyişikliklərə dəstək verməyə həmişə hazırlam. Mərkəzi Bankdan sonra AZAL rəhbərinin də belə görüşlər keçirməsi yaxşıdır - təki bu müzakirələr ölkədə dəyişikliklərə, ciddi qərarlarla səbəb olsun..."

"ZƏNGƏZUR DƏHLİZİ BİZİM ÜÇÜN CƏLBEDİCİLİYİNİ İTİRB"

"Iranla razılığa gəlmışik"

"Azərbaycanın Zəngəzurla bağlı ərazi iddiası yoxdur".

Bunu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyev "Politico" nəşrinə açıqlamasında deyib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Avropanın "Politico" nəşri Amerika diplomatiyasının rehbəri Antoni Blinkenin kongressmenlərlə görüşündə guya Azərbaycanın Ermənistana mümkün hücumu barədə xəbərdarlıq etdiyi barədə məqalə dərc etmişdi.

Hikmət Hacıyev bildirib ki, Azərbaycan və Ermənistan Zəngəzur dəhlizini açmaqla bağlı razılığa gələ bilmədiyinə görə, bu layihə Azərbaycan üçün cəlbədiciliyini itirib. Naxçıvan Muxtar Respublikasına gediş-geliş imkanlarını yaxşılaşdırmaq və yüksərin asan daşınması istiqamətində addımlar atılır. Bu məqsədlə İran İslam Respublikası ilə razılıq əldə olunub.

"Bizim gündəliyimiz yalnız ikitərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində nəqliyyat elaqəlerinin qurulmasından ibarət idi. Bu məsələ hələ də masa üzərindədir, lakin Ermənistan tərəfinin bu proseslər barədə həqiqətən maraqlandığını göstərməsinə ehtiyac var", - deyə Hikmət Hacıyev eləvə edib.

Prezidentin köməkçisi vurğulayıb ki, kommunikasiya Zəngəzur dəhlizi əvəzine İran ərazisində yaradıla bilər.

Xatırladaq ki, Baş nazirin müavini Şahin Mustafayev oktyabrın 6-da Zəngilanda jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, Zəngilanın Ağbənd qəsəbəsi yaxınlığında və Naxçıvan ərazisində tikiləcək körpülər vasitəsilə İran ərazisindən keçməklə bağlı yaradılacaq. Ş.Mustafayev qeyd edib ki, qarşılıqlı razılaşma əldə olunub, körpünün layihəsi hazırlanıb.

Politoloq Zərdüşt Əlizadə müsahibəsində Türkiyə-Azərbaycan birgə həbi təlimləri, azərbaycanlıların Qarabağ qaydışı, eləcə də dünən Tehranda xarici işlər nazirlərinin "3+3" formatında görüşünün perspektivləri və s. mövzularla bağlı sualları cavablandırıb.

Müsahibəni təqdim edirik:

- *Zərdüşt bəy, oktyabrın 23-də Azərbaycan və Türkiyə Silahlı Qüvvələri işğaldan azad olunmuş Qarabağ ərazilərində birgə həbi təlimlərə start verib. Qarabağ münaqişəsinin başa çatmasından sonra bu cür birgə təlimləri necə qiymətləndirirsiniz? İki ölkənin həbi əməkdaşlığı bundan sonra hansı səviyyəyə çata bilər?*

- Azərbaycan öz suverenliyini bərpa edib. Deməli, bölgədə istədiyini edə bilər. Həbi təlimlər keçirər, ərazilərini mi-

Nəticədə 15-17 faiz ərazimiz işgal olundu, 7 rayonumuz dağıdıldı, 600 min azərbaycanlı isə yurd-yuvasından didərgin düşdü. Artıq zaman dəyişib. Sən ilk növbədə qonşuluğunda olan dövletlərlə normal münəsibətə olmalıdır. Çünkü bu, təhlükəsizlik baxımından vacib bir məsələdir. Diqqət etsəniz, biz NATO ölkəsi Türkiyənin hesabına ordumuzu inkişaf etdiririk, amma Rusiyani qıcıqlandırmamaq üçün NATO sözündən istifadə etmirik. Diger tərəfdən, bu gün Ermənistan Fransa və Hindistan silahına yönəlir. Bu, onlar üçün problemlər yaradacaq. Hesab edirəm ki, Ermənistanın çətin günləri hələ qarşiadır.

- *Mühəribə dövrü arxada qaldı, Azərbaycan bölgənin yenidən qurulmasını, məskunlaşdırılmasını prioritet elan edib. Bu kontekstdə azə-*

deyəcəklər ki, "mən niyə gedərəm axı?" Deyilənə görə, Qarabağdan 65 min erməni gedib. Hazırda onların bir hissəsi öz qohumlarının evlərində, bir hissəsi də düşərgələrdə yaşayırlar.

- *Amma Qarabağdan gedən təxminən 7 minə yaxın erməni qısa müddətdə Ermənistani tərk edib, Rusiyaya üz tutub...*

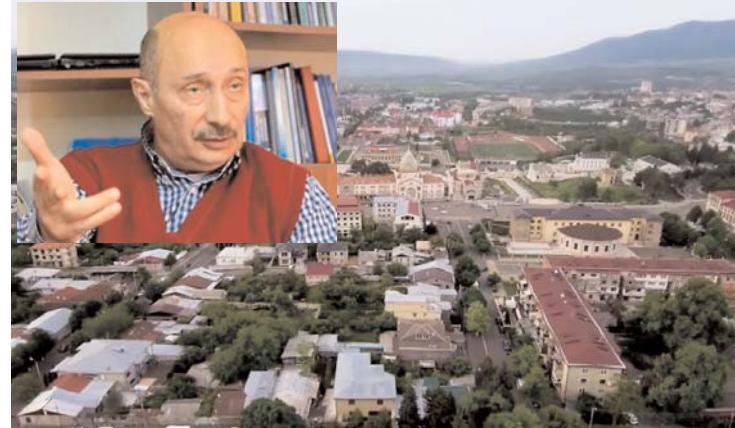
- Bəli. Burada bir məsələyə diqqət yetirməyinizi istəyirəm. Azərbaycan Qərbin və Ermənistanın "etnik təmizləmə" ittihamlarından xilas olmaq üçün bundan istifadə edə bilər. Təsəvvür edək ki, Azərbaycan tərəfi elan edir ki, biz öz evini, torpağını satmaq istəyən ermənilər üçün şərait yaradır. Məsələn, ikiotaqlı evə 20 min dollar, üçotaqlı evə 30-40 min dollar pul teklif edirik. Əvvəl 3-5 erməni evini satsa, aldığı o

iki dövlət arasında münasibətlər yüksək səviyyədə inkişaf edəcək, qarşılıqlı etnik nifret aradan götürüləcək və bir-biri nə etibar yaranacaq. Bundan sonra isə mədəni əlaqələr başlayacaq. Bu zaman hansıa ermənin Bakıya gelməsi fəvqələdə bir hadisə olmayacaq. Müxbirlər tökülmüşməyəcəklər ki, "Bakıya erməni gəlib".

Baxın, bu gün Azərbaycanda bizimlə eyni hüquqlara sahib olan çoxlu sayıda xarici vətəndaş yaşayır. Onların təkcə səsvermədən başqa bütün hüquqları mövcuddur. Ermənilər də bu formada yaşaya bilərlər. Bizneslə məşğul olmaq, Ermənistana gedib-gelmək isteyirlerse, qoy gedib-gelsinlər. Erməni Azərbaycan dilində danışmaq istəmir, qoy danışmasın da. Bu zaman dövlət idarələrində çalışma bilməyəcək. Çünkü dövlət idarələrində çalış-

"ERMƏNİSTANIN ÇƏTİN GÜNLƏRİ HƏLƏ QARŞIADIR"

"Azərbaycan tərəfi elan edə bilər ki, öz evini satmaq istəyən ermənilər üçün şərait yaradır..."

nalardan təmziləyər, tikinti-quruculuq işləri ilə məşğul ola bilər və s. Hər iki ölkəyə həbi sahədə əməkdaşlıq sərf edir. Hər iki ölkənin ordusu xüsusən də, silahlanma məsələsində bir-birinə yaxınlaşır. Hesab edirəm ki, 10-15 il ərzində Azərbaycan ordusunun istifadəsində keçmiş sovet silahları yox, tamamilə Qərb silahları olacaq. Bizə xoşdur ki, NATO-nun ikinci ən güclü ordusu olan Türkiye bizim yanımızdadır və bu, bizə inam verir.

- *Rusiya sülhməramlıları hələ də Azərbaycan ərazisindədir. Kreml həmişə Cənubi Qafqazı özünüň nüfuz dairəsinə aid ərazi hesab edib. Bu baxımdan Türkiyə ilə birgə təlimlər Rusiyada necə qarşılınır? Rəqabət davam edir mi?*

- Böyük dövlətlər arasında rəqabət hər zaman davam edir. Siyasetşünaslıqda əlifba kimi bəzi labüb həqiqətlər var. Məsələn, onlardan biri odur ki, ordunun silahlanmasından böyük bir dövlətdən asılılıq varsa, həmin ölkə o silahı istehsal edən dövlətlə six əməkdaşlığı məhkumdur. Bu əlifbanı bilməyən dövlətlər hər zaman problemlər yaşayırlar.

- *Məsələn, Ermənistan kim...*

- 90-ci illərdə bizim ordu muzda yalnız sovet silahlarından istifadə edilirdi və Rusiya bizim ərazimizin 0,1 faizində həbi baza yaratmaq istəyirdi. Lakin biz buna qarşı çıxdıq.

baycanlıların bütün Qarabağ qayıtması məsələsi öz həllini necə tapa bilər?

- Hazırda Azərbaycanın əsas problemi əhalinin Qarabağ qayıdıdır. Əvvəlki sayda əhalinin geri qayıtması mümkün deyil. Çünkü onların bir çoxu artıq Bakıda məskunlaşmışlar, həyat tərzləri bura uyğunlaşmış və s. Amma təbii ki, müyəyen bir hissəsi geri qayıdacaq. Düşnürəm ki, ən azı 100 min əhali geri döncək. Lakin ola bilər, sabah Azərbaycan hökuməti elə bir cazibədar iş görər ki, qısa bir dövrdə 200-300 min insan Qarabağ qayıdar.

- Zərdüşt bəy, bəs ermənilərin qayıdışı necə, realdır mı?

- Əlbəttə realdır. Bildiyiniz kimi, onların tərk etdikləri evlər, mağazalar, binalar Azərbaycan polisi tərəfindən ciddi şəkildə mühafizə olunur. Onlar bir müddət sonra gelib görecəklər ki, evləri dağıdılmayıb, hər cür şərait var, yəni yaşamaq mümkünür. Sonra

pulu digərlərinə də göstərsə, onlar sürü halında Qarabağ qaćacaqlar.

- Sizə, ermənilərin Qarabağda yaşaması üçün hansıa hüquqi bir mexanizm sülh müqaviləsinə daxil edilə bilərmi?

- Xeyr. Azərbaycan sülh müqaviləsində bunu istisna edir. Çünkü bu, bizim daxili məsələmizdir.

- Bəs azərbaycanlıların tərixi ərazilərimizə qaytarılması məsələsi necə, sülh müqaviləsində Ermənistanın öhdəliyi kimi nəzərdə tutula bilərmi?

- Bu, gələcək hadisələrlə bağlı olan bir məsələdir. Əgər ermənilər Qarabağ qayıtsa, onları qorumaq üçün xüsusü bir rejim tələb olunsa, bizim də müəyyən tələblərimiz ola bilər. Məsələn, Azərbaycan Qarabağda yaşayacaq ermənilərə təhlükəsizlik zəmanəti verərək, azərbaycanlıların Zəngəzura qayıtmısını tələb edə bilər. Ancaq mən hesab edirəm ki, bu, o halda mümkün olacaq ki,

maq istəyən şəxs mütləq qaydada Azərbaycan dilini bilməlidir.

- İki ölkə arasında son 30 ildə qanlı qarşılıqlar olub, azərbaycanlılara qarşı soyqırım törədilib. Belə olan halda, bu iki xalqın birgə yaşıysi necə mümkün ola bilər?

- Hər şey insanın özündən asılıdır. Erməni xalqının pisi də var, yaxşısı da. Azərbaycanda pis insan yoxdur? Bizdə də var. Burada hökumətdən də çox şey asılıdır.

- Hazırda Tehranda xarici işlər nazirlərinin "3+3" formatında görüşləri keçirilir. Bu formatın perspektivini necə qiymətləndirirsınız?

- İdeya belədir ki, bu format sonradan təşkilata çevrilsin. Gələcəkdə bu format regional bir təşkilat ola bilər. Regional təşkilatın səməresi ona üzv dövlətlərin fəaliyyətdən asılıdır. Azərbaycan üçün belə bir format xeyirlidir. Bu formatda Azərbaycan, Ermənistən və Gürcüstan arasında regional əməkdaşlığı inkişaf etdirə bilərik. Burada əsas məqsəd odur ki, bu formatdakı böyük dövlətlər - Türkiyə, Rusiya və İran digər üç kiçik dövlətə maraqlı olan məsələləri birlikdə müzakirə etsinlər.

E. Rüstəmli
E.Bəyməmmədli

“...Təhsil prosesi lazımi səviyyədə təşkil edilməyib, tədrisin səviyyəsi axsayırsa, tələbələr bilik qazanmağa nə qədər can atsalar da, nəticə əldə etmək çətin olacaqdır...” - Prezident İlham Əliyev

Təhsil strateji əhəmiyyətli fəaliyyət sahəsi olmaqla yanaşı, həm də dövlətin siyasi-iqtisadi, sosial və mədəni inkişafını müəyyən edir, cəmiyyətin mənəvi dəyərlərini formalasdırır. Ona görə də, suveren dövlətlər təhsilin inkişafına xüsusi diqqət yetirirlər.

Amma gerçekliyi qədər deyiliyi və səslenisi gözəl olan bu fikirləri ölkəmizə də şamil etmək olarmı? Vətənini, dövlətini sevən vətəndaşın busalal cavab axtarması sanıram nörməldi.

Məsələn, bir halda ki, təhsil gerçəkdən də cəmiyyətin tərəqqisinin hərəkətverici qüvvəsidir və intellektual potensialı formalasdırır, xalqın ümidi gələcək sferasını yaradır, yoxsulluğun aradan qalxmasını təmin edir və xalqın rifah halını yaxşılaşdırır, hüquqi cəmiyyətin qurulmasında əvəzsiz rol oynayır, vətəndaşı cəmiyyətdə təfəkkürlü qüvvəyə çevirir və fərdin, kollektivin inkişafını təmin edir, millimənəvi dəyərlərimizi qoruyur və ən əsası insan kapitalını formalasdırırsa – o zaman niyə Azərbaycanımızda bu gözəl fikirlər elə söz olaraq qalır, reallaşdır, həyatımıza, yaşamımıza tətbiq olunmur. Məyer bu sahədə səlahiyyətli olanlar vətənini, dövlətini, xalqını sevmir? Sevmirsə bizlər niyə onları sahibləndikləri yelərindən elbirliyi ilə uzaqlaşdırıraq, nəyi, kimi gözləyirik?

Bacarığı, savadı, mənəvi-əxlaqi keyfiyyəti aşağı adamların yüksək dövlət vəzifələrində yer almasını insanlarımı istəmir. Çünkü onların özbaşınalığı üzündə emosional cəmiyyətdə sabaha inamsızlıq toxumu səpilir. Xüsusile də təhsil sahəsində...

Təhsilin daim ümummilli məsələ olduğunu bildirən, bu gün təhsili zəif olan ölkənin sabah elminin də olmayıcağının vaxtaşırı KİV-də qeyd edən, bu iki amili milli təhlükəsizlik məsələlərinin əsası hesab edən və sairə bu kimi digər maraqlı məqamlar müsahibim, dos. İlham Əhmədovun şərhində.

- İlham müəllim, sizcə təhsilin təməlinə əsl xidmət müəllim yetişdirməkdən keçir yoxsa başqa ciddi hesab etdiyiniz yollar var?

- Mən hesab edirəm ki, təhsilə köklü, fundamental dəstek vermək üçün təhsil sisteminin özünü bütünlükde təkmilləşdirmək, saflasdırmaq, gücləndirmək lazımdır. Çünkü

təhsil sistemi özü zəif olanda yaxşı müəllim yetişdirmək olmur. Sistem özü mükəmməl olmalıdır ki, o sistem normal müəllim yetişdirsin. Necə deyərlər, pis məktəb, pis müəllim, pis şagird yoxdur. Pis təhsil sistemi var. Sistemin özünü düzəldəndən sonra müəllimi təkmilləşdirmək, müəllim hazırlamaq, daha yüksəye qaldırmaq mümkünür. Əgər sistem keyfiyyətsizdirse, indiki kimi iflic vəziyyətindədirse, müəllim yetişdirmək mümkün olmayacaq. Ona görə ki, müəllimlik ixtisasına gələn abituriyent məktəbdən 250 balla gəlir. 250 balla gələni heç bir universitet keyfiyyətli ali təhsilli mütəxəssis kimi yetişdirə bilmez. Yəni bütünlükde sisteme elə yanaşma olmalıdır ki, müəyyən tədbirlər sistemin bütün səviyyələrində keyfiyyəti, real

50%ni işdən çıxartmaq həm böyük sosial gərginlik yaradacaq, həm də indiki çətin dövrə 100 minə yaxın ali təhsilli vətəndaş işsiz qalacaq. Bu böyük bir problemdir. İkincisi, bu əlekədən keçirmə indiyə qədər olanların tayı olacaqsə (azərbaycansayağı), yeni testin də keyfiyyəti səviyyəsiz olacaqsə, müsahibə-

azi 400 balla da abituriyentlərin pedaqoji universitetə gəlməsi üçün müəllimin cəmiyyətdə yüksək nüfuzu, məvacibi, güzəştər olmalıdır. Belə güzəştər 30 il əvvəl müəllimlər üçün var idi. Müəllimlər kommunal xərclərdə, nəqliyyatda və s. sahələrde güzəştər var idi. Təəssüf ki, bu güzəştər ləğv olundu. Bu

maası və digər şəyləri az əvvəl qeyd edədim. Ona görə də bu gün özümüz burda hazırlanıbmış. Hətta ola bilər ki, xaricdə müəllim hazırlığı bize uyğun olmasın.

Ümumən isə təhsilimizin problemləri çoxdur və sistem xarakterlidir. Və bunların həlli ni mən belə görürəm ki, Azərbaycanda indiki kadrlarla bu-nu həll etmək mümkün deyil. Nə nazirlik, nə universitetlər, nə ekspertlərin verdikləri təkliflər və s. Pedaqoji elm də bunun qarşısında acizdir. Onsuzda pedaqoji elm elmi tədqiqat sahəsində yox səviyyəsindədir. Olanlar da bu problemlərin düzgün həll yollarını təklif edə bilmirlər. Ona görə də hesab edirəm ki, necə qardaş türkiyədən gələn hərbçilər ordu-muzu ayağa qaldırdılar, mükəmməl ordu yaratdılar, təhsil sistemimizə də türkiyə-

Hələ gediləsi çox uzun yolumuz var

İnkişafın təməli təhsil, davamı isə təcrübədir

durumunu yaxşılaşdırmaq mümkün olsun. İlkən yanaşmada bu olmalıdır. Ondan sonra bu işlərin davamı ilə müəllim də de narazılıqlar, ziddiyətlər yaranacaq, səhv suallar, səhv testlər və s. bunlar da sosial gərginlik yaradacaq. Ona gö-

gün sosial mənada ən zəif peşə sahibləri müəllimlərdir.

- Dövlət hesabına xaricdə təhsil almağa gedənlərin

dən belə bir dəstək lazımdır. Türkiyədən yüksək səviyyədə ekspertlər gelmelidir. Bir qismi təhsil nazirliyində, bir qismi universitetlərdə, bir qismi isə regional təhsil idarələrində - bax, belə dəstəklə həm idarəetmədə, həm məzmun-da, həm texnologiyada, həm elmi -tədqiqatlarda peşəkar səviyyədə dəstək lazımdır. Düşünürəm ki, bunların heç biri yoxdur. Olan söhbətlər də hamısı primitiv məişət səviyyəsində söhbətlərdir. Bu gedisətla heç vaxt biz təhsili uğurumdan çıxara bilməyəcəyik. Xüsusən də müəllim hazırlığında... Cənab prezident deyirdi ki, əgər mühərribə vəziyyəti olmasaydı, bizdə təhsil xərcləri hərbi xərclərdən çox olardı. İndi faktiki olaraq mühərribə vəziyyətinə son qoyulub. Bundan sonra təhsilin bütçəsini 2 dəfə artırmaq lazımdır. Beynəlxalq səviyyədə ÜDM 7%-i təhsilə ayrıldığı halda, təhsilin inkişafı mümkündür. Bizdə bu 2 dəfə azdır. Və uzun illər bu belə olubdur. Ona görə də bizim təhsilimiz normal maliyyələşməyib. Kadr məsələsi də həmçinin. Müasir düşüncəli, müasir təhsili bilən, dünya səviyyəli prosesləri bilən insanlara ehtiyacımız var.

Elm və Təhsil Nazirliyi vergi borcu olan şirkətə 3 milyonluq tender verdi

Elm və Təhsil Nazirliyinin Təsərrüfat Hesablı Əsaslı Ti-kinti və Təchizat İdarəsi vergi borcu olan şirkətə 3 milyon manatlıq tender verib.

Nazirliyin respublikanın bir sıra təhsil müəssisələrində təmir və abadlıq işlərinin satınalınması ilə bağlı elan etdiyi tenderinin qalibi “Ar Group İnşaat” MMC olub. Qalib təşkilatla 2 834,258 min manat məbləğində satınalma müqaviləsi imzalanıb.

Qeyd edək ki, hazırda şirkətin vergi borcu 10,505 min manat təşkil edir. Onu da bildirək ki, Dövlət satınalmaları haqqında qanunda podratçılar qoyulan tələblərdən biri də vergilərə və digər icbari ödənişlərə dair yerinə yetirilməsi vaxtı keçmiş öhdəliklərinin, habelə son bir il ərzində (fəaliyyətini dayandırdığı müddət nəzərə alınmadan) vergi ödəyicisinin Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinin yerinə yetirilməməsi hallarının mövcud olmamasıdır.

lim yetişdirmək və digər məsələlər daha asan həll olunacaq.

- Müəllim məşğulluq predmeti olmamalıdır. Saya-deyil, keyfiyyətə işləməlidir. Lazım gəlsə tam yarısını ix-tisar edib, “ələkdən” keçənləri saxlamalı və onlara da yüksək məvacib verilməlidir...

- Mən belə düşünürəm ki, müəllimlik peşəsi bu gün ən kütləvi peşədir. Ölkdə 200 minə yaxın müəllim var. Və bunları da əlekədən keçirib,

rə də müəllimlərin səviyyəsinin yüksəldilməsi fasıləsiz olmalıdır. İşləyən müəllimlər üçün mütəmədi təkmilləşdirme, ixtisasartırma kursları aparılmalıdır, abituriyent səviyyəsində oxuyan, gələcəkdə pedaqoji ixtisasa yiyələnəcək olanlara pedaqoji universitetde isləhatlar aparılmalıdır.

Beynəlxalq təcrübə sisteminə uyğun daha mükəmməl təhsil sistemi təqdim olunmalıdır. Universitetə qəbul da yüksək seçimlərlə olmalıdır. 200-250 balla yox, 400-450 balla. Əlavə də xaricdə oxutdurub gətirib burda müəllim kimi işləməyə gənclər meyl etməz-lər. Xüsusən də müəllimlərin

bütün növ xərcləri qarşıla-nur. Onların göndərilməsi öz effektini verirmi?

- Xaricdə oxuyanların arasında müəllim peşəsi yoxdur. Dövlət programı ilə xarice oxumağa göndərilenlərdən müəyyən sahələr üzrə mütəxəssislər yetişdirilecek. Azərbaycanda bu gün 100 minə yaxın işsiz müəllim var. Yəni bu bazar onszuda sıxlıqdır. Əlavə də xaricdə oxutdurub

Söhbətləşdi: Sahnaz Salehgizi

Müasir mərhələdə dünya qaynar qazana dönüb, sabah nələrin baş verəcəyini bu gün təxmin etmək çox çətindir. Amma dünyanın bu keçməkeşə bir dövlət olaraq Azərbaycana töhfə verdi - torpaqlarımızı işğaldan azad edib, ərazi bütövlüyüümüzü bərpa etməyimizə kimse mane olmuşdur. Düzdür, Qarabağdakı məhdud antiterror əməliyyatı bütün Avropanın əndişələndirdi. Əleyhimizə heç nəyə təsiri olmayan, qaragürüh bir bəyanat da səsləndirdilər. Lakin hamiya gün kimi aydınlaşdır ki, Qafqaz hələlik Moskvanın nüfuz dairəsinə aid məkandır. Zaman-zaman Qərb Gürcüstəni, indi isə Ermənistəni Rusyanın caynağından çıxarmaq adı ilə müəyyən monipulyadiyalara öz maraqlarını Qafqaza daşmaq isteyir. Əməliyyat alınmayanda isə ayağını qurbanının başına qoyub çayın o tayına tullanır. Əsrin əvvəlində Qərb Gürcüstəni Mixail Saakaşvili vasitəsilə ələ keçirmək istədi - əməliyyat alınmadı. Gürcüstən bir yana, Saakaşvili haradadır? Indi isə oxşar layihə Ermənistana tətbiq edilir. Avropa bir tərəfdən Ukraynanı, digər tərəfdən isə Ermənistəni Rusiyaya qarşı istifadə edir. Rusiyaya qarşı istifadə edilən hər iki dövlətin xalqları isə elə bilir ki, Qərb və Amerika onlara xoşbəxtlik gətirmək üçün miyadalar xərcleyir. Ancaq ABŞ və Avropa dövlətlərinin hər hansı bir ölkəyə yönelik davranışlarını müəyyən zaman kəsiyində izlədikdən, aydın olur ki, onların cəhdləri yalnız öz maraqları naminədir. Sadəcə olaraq hansı dövlətin sənədliyi və ya mənafeyin müdafia edilməsi müəyyən zaman kəsiyində onların maraqlarına uyğun gəlir. Bəzilərinin isə bədbəxtliyi bu ölkələr üçün münasib olur. Məsələn, İraq, Suriya və Əfqanistan kimi. Müəllifinin adını unutduğum bir ifadə müasir mərhələdə dövlətlərarası münasibətlərin real formularını özündə mükəmməl ifadə edir: "Daimi dost və düşmən dövlət yoxdur, sadəcə maraqları uyğun gələn və ya maraqları üst-üstə düşməyen ölkələr var". Hansı dövlətlər bir-biri ilə dost münasibətdəsə, onların maraqları üst-üstə düşür, düşmənlərin isə maraqları uyğun gelmir. Yəni dövlətlər arası münasibətlərin məzmunu onların maraqları ilə düzgünənəsibdir. Burada millətlərin eyni kökdən gəlməsi, qardaş və ya bacı olması heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Məsələn, ukraynalılar ruslar bizimlə səlcuq türklərinə nisbetən bir-birinə daha yaxındır, demək olar ki, eyni millətdirlər. Amma bu gün ruslarla ukraynalılar döyüşür, bizimlə səlcuq türkləri isə özümüzü "Bir millət, iki dövlət" elan etmişik. Mədəni əlaqələr burada

köməkçi vasitə ola bilər, amma əsas məsələ dövlət maraqlarıdır. Artıq bu dünyada qəbul edilmiş sərt qaydadır, lakin siyasetçilər bunu müxtəlif vasitərlə cəmiyyətin diqqətinə yayındırmağa çalışırlar. Məsələn, bu gün cəmiyyətə sirimağa çalışırlar ki, bizim

lində hökumətlərin temsil etdikləri ölkələrin mənafeyindən çıxış etmələri beynəlxalq rəkursdan nə qədər kobud görünsə də, hazırda ən doğru yol budur. Yəni biz də Azərbaycan Respublikası olaraq dostlarımızı və düşmənlerimizi dövləti maraqlardan təsnifleş-

nə möhtacdır - onların bu istəyi isə yalnız Azərbaycan vasitəsi ilə reallaşa bilər. İran və Rusiya bizim düşmənimizin dostu olsa da, dövlət maraqları bizi onlara müttəfiq edir.

Müəyyən geosiyasi proseslərin inkişafı bize imkan verdi ki, ərazi bütövlüyüümüzü bərpa

Qərbdən və ABŞ-dan üz əvvəl məsələlik. Əsla belə deyil, bu dövlətlərin daxili siyaset təcrübəsi bizim üçün hələ də nümunə olaraq qalmalıdır. Xarici siyasetimizin uğurları bizə daxildə eyfarik başgicəllənmə verməməlidir. Ölkədə demokratiya, soz azadlığı, iqtisadi azadlıqlar, qanunun alılıyi, şəffaflıq, hesabatlılıq, korrupsiya, qeyri-müştəqil məhkəmələr və s. bu kimi problemlər cəmiyyət və hökumət qarşısında ciddiyyi ilə dayanmaqdadır. Bu gün dövlət məmurları Müzəffər Ali Baş Komandanın Qələbəsi adından sui-istifade edərək, vətəndaşlara qarşı bir qədər də azgınlaşdır. Bu yolverilməzdır. Qələbəmizi hər halda dövlət məmurları deyil, bu xalqın övladları təmin edib. Ona görə də, əksinə, Qələbəyə görə məmurlar özünü vətəndaş qarşısında daha çox borclu saymalıdır. Qərb də, ABŞ da məhz bizi yuxarıda sadaladığımız

Qaynayan dünyada bizim yerimiz...

"Demokratiya o qədər də ideal idarəetmə üsulu deyil, amma bəşər sivilizasiyası hələ ondan yaxşısını icad edə bilməyib"

Türkiyə ilə isti münasibətimizin səbəbi xalqlarımızın qarادa olmasına - ya mənafeyin müdafia edilməsi müəyyən zaman kəsiyində onların maraqlarına uyğun gəlir. Bəzilərinin isə bədbəxtliyi bu ölkələr üçün münasib olur. Məsələn, İraq, Suriya və Əfqanistan kimi. Müəllifinin adını unutduğum bir ifadə müasir mərhələdə dövlətlərarası münasibətlərin real formularını özündə mükəmməl ifadə edir: "Daimi dost və düşmən dövlət yoxdur, sadəcə maraqları uyğun gələn və ya maraqları üst-üstə düşməyen ölkələr var". Hansı dövlətlər bir-biri ilə dost münasibətdəsə, onların maraqları üst-üstə düşür, düşmənlərin isə maraqları uyğun gelmir. Yəni dövlətlər arası münasibətlərin məzmunu onların maraqları ilə düzgünənəsibdir. Burada millətlərin eyni kökdən gəlməsi, qardaş və ya bacı olması heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Məsələn, ukraynalılar ruslar bizimlə səlcuq türklərinə nisbetən bir-birinə daha yaxındır, demək olar ki, eyni millətdirlər. Amma bu gün ruslarla ukraynalılar döyüşür, bizimlə səlcuq türkləri isə özümüzü "Bir millət, iki dövlət" elan etmişik. Mədəni əlaqələr burada

dirməliyik - əsas meyar dövlət maraqları olmalıdır. Məsələn, İran əhalisinin tən yarısı bizim soydaşlarımızdır, amma Tehranla Bakı arasında münasibətlər, Ankara ilə münasibətlərin heç 10 faizi qədər də inkişaf edə bilmir. Çünkü İranla bizim maraqlarımız zaman-zaman daha çox toqquşur, bunun da bəlli səbəbləri var.

Bütün bunları yazmaqdə məqsədimiz onu diqqətə çatdırmaqdır ki, bu gün biz də öz dövlət maraqlarımızla çıxış etməliyik, onu kiməsə qurban verməməliyik. Bu gün Rusiya ilə İran iqtisadi münasibətləri ni dərinləşdirmək barədə razılığa gəliblər. Bu iki ölkə arasında dərinləşən iqtisadi münasibətlərin neticəsində yüksələn mal dövriyyəsi məhz Azərbaycan üzərində - Şimal-Cənub dəhlizi vasitəsi ilə həyata keçiriləcək. İki ölkə arasında artan dövriyyə bizim maraqlarımıza uyğun gəlir, çünkü ən azı milyonlarla dollar tranzit haqqı, gömrük rüsumu və s. ki mi gelirlər əldə edəcəyik. Diger tərəfdən, bizimlə siyasi mənafələri heç də həmişə üst-üstə düşməyen bu iki ölkə müəyyən mənada bizdən asılı vəziyyətə düşəcək. Hər ikisi dünyadan təcrid edilib, bir-biri-

edə bilek. Biz də bu tarixi imkandan yeterince faydalandıq, ən azı bir xalq olaraq alnımızdakı "məğlub xalq" ləkəsini silə bildik. Indi biz bu həssas məqamdan məharətlə keçərək sərhədlərimizi möhkəmləndirəməliyik və diplomatik mühərbiədə qələbəni təmin etməliyik.

Hazırda bizim qələbəmiz həssaslıq mərhələsini yaşayır. Ona görə ki, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi hələ də Moskva bölgədə hakimi-mütləqdir. Rusiya isə tarix boyu özünü dünyanın ən etibarsız ölkəsi kimi aparır və bu gün də o strategiyani davam etdirir. Rusiyanın daxili və xarici siyasetində müqəddəs və toxunulmaz heç bir şey yoxdur. Sabah Paşinyanın yerinə rusiyapərəs birisi getirilsə, Rusiya yenidən erməni cildinə girib, bizimlə torpaq davası aparacaq. Bu səbəbdən də Rusiya ilə elə "öz dilində danışmaq" lazımdır. Nə ona etibar etmək lazım deyil, nə də ona imkan vermək olmaz ki, bizi vassalına (!?) çevirə bilsin.

Bir qədər də dövlətin idarəetməsində hökumət və cəmiyyət münasibətlərdəki quşurlarımıza toxunmaq istərdik. Yuxarıda qeyd etdiyimizdən elə anlaşılmamalıdır ki, biz

zəif yerimizdən - "Axilles dəbəni" mızdan vurur. Bizim bir dövlət olaraq bu zəif nöqtələrimiz gücləndirilsə, qısa bir zamanda biz dünyanın qüdrətli və inkişaf etmiş ölkələri sırasında yer ala bilərik.

Demokratiya heç də iddia edildiyi kimi, xristian mədəniyyətinin məhsulu deyil, baxmayaraq ki, ondan daha çox xristianlar yararlanır. U. Çörçilin bir ifadəsi var: "Demokratiya o qədər də ideal idarəetmə üsulu deyil, amma bəşər sivilizasiyası hələ ondan yaxşısını icad edə bilməyib". Yəni bu bəşər sivilizasiyasının məhsuludur, bizim də ondan yararlanmağa haqqımız var.

Akif Nəsirli

“Qarabağda aparılan son antiterror tədbirlərinə maddi yardım” adı altında Şərur rayonundakı əksər dövlət idarə və müəssisə əməkdaşlarının hər birinin maaşından məcburi 100 manat tutulub”.

Bu barədə “Gündəlik Naxçıvan”a maaşı tutulan işçilərdən bir qrupu şikayət edib.

Onlar tutulan pulların rayon rehberliyi tərəfindən mənimsəniləyini iddia edirlər. Söhbət dövlət büdcəsindən maaş alan minlərlə işçidən gedir.

Rayondakı dövlət müəssisələrinin birində çalışan A. Bayramov deyir ki, öncə sentyabr ayının maaşları on gündən artıq yubadılıb.

Maaşlar veriləndə isə məlum olub ki, onların hər birinin aylıq məvacibindən 100 manat kəsilib:

“Maaşım 600 manatdır. Sentyabr ayı üçün 500 manat

“Antiterror tədbirlərinə görə maaşımızdan 100 manat mənimseyiblər” Bir qrup şikayətçi

verdilər. Səbəbini soruştanadıdilər: “Qarabağda anti-terror tədbirləri görüldü, həmin pullar oraya, orduya dəstək üçün göndərildi”.

“Lakin heç kim buna inanır. Çünkü, 44 günlük müharibə zamanı da orduya yardım edənlər olmuşdu. Sonradan bəlli oldu ki, yardım üçün veri-

lən mal-qaranın, maddi yardımın heç də hamısı orduya göndəriləməyib, böyük hissəni rayon rehberliyi mənimseyib.

Azərbaycan ordusu qüdrətli bir ordudur və bündən ora kifayət qədər pul ayrırlı. Nəyə görə əlavə yardıma ehtiyac olmalıdır? Bu ad altında bizim pullarımızı mənimseyirlər. Biz inanmırıq ki, prezidentimiz belə bir işə qolqoya, bizim maaşlardan ordu üçün tutulmasına icazə verə. Aldığımız maaş onuz da bize yetmir”.

Adının çəkilmesini istəməyən başqa bir şikayətçi də maaşından tutulan pulun həqqətən də orduya verildiyinə

inanır:

“Maaşlarımızdan 100 manat saxladılar. Öyrəndik ki, bütün idarə və müəssisələrdə işçilərin hər birindən bu qaydada pul yüksilib. On minlərlə işçi var. Biz ordumuza, dövlətimizə, əsgər və zabitlərimizə yardım etməyin əleyhine deyilik. Daha da artığını etməyi özümüzə borc bilirik. Lakin, hər şey şəffaf olmalıdır. Verdiyimiz yardımın ünvanına çatlığından əmin olmalıyıq. Lakin bu əminlik yoxdur.

Çünki, 44 günlük müharibə zamanı edilən yardımlarla bağlı ciddi söz-söhbət yarandı. Orduya verilən mal-qaranın bəzilərinin sonradan rayona rəhbərlik edənlərin ferma-sında olduğu bilindi”.

Sıkayətçilər aidiyyəti qu-rumlara müraciət edərək, məsələnin araşdırılmasını, onlardan qanunsuz tutulan pulların geri verilməsini tə-ləb ediblər.

Saakaşvili dən Ermənistan rəhbərliyinə təklif

“Zəngəzuru Azərbaycana icarəyə verin”

Gürcüstanın sabiq Prezidenti Mixail Saakaşvili Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması və kommunikasiya xətlərinin açılması ilə bağlı məraqlı təkliflə çıxış edib.

Saakaşvili növbəti müraciətində Rusyanın Azərbaycanla Ermənistan arasında yeni hərbi münaqişənin qızışdırılmasında və regiona öz ordusunun daha böyük hissəsini yerləşdirməkdə məraqlı olduğunu qeyd edib. Saakaşvili “Facebook” sosial şəbəkəsindəki müraciətində Ermənistan rəhbərliyini Zəngəzur dəhlizini Azərbaycana icarəyə verməyə çağırıb:

“Həzirdə biz Cənubi Qafqazda potensial hərbi münaqişə təhlükəsizlə qarşılışırıq. Özel olaraq, Azərbaycanın öz ərazisi olan Naxçıvanla quru yolunu təmin edən dəhlizlə bağlı. Etiraf etməliyik ki, Rusiya bu münaqişənin yaran-

masında çox maraqlıdır.

Rusiya Azərbaycanın beynəlxalq mövqelerine xələ getirmək, Ermənistanda həkimiyət çevrilişi etmək, mütəzakirə edilən dəhlizə öz sərhədçilərini yerləşdirmək

ağrısız və müsbət nümunələr var. Onlardan biri de Moldova ilə Ukrayna arasındaki yol icarəsi müqaviləsidir. Mən Odessa qubernatoru olanda buradan Dunay bölgəsinə gedirdim. Magistrallın qalan hissəsini əsaslı şəkildə yeniləmişəm. Moldova bu yolu icarəyə götürməklə böyük iqtisadi gelir eldə edirdi.

Sözügedən yolla bağlı razılılaşma eldə olunarsa, Azərbaycan və Ermənistan da ey-nisini edə bilər. Ermənistan burada çox qazanmış olar. Həmcinin əsas beynəlxalq marşrutlara çıxış, mühüm nəqliyyat və logistika məsələləri de həllini tapacaq. Beləliklə hər iki təref ehtimal

mənstanda birmənali qarşılanmayıb. Xüsusilə də rusiyayı önləməli müxalif və Moskvaya xidmət edən mətbə orqanları Saakaşvilinin təklifini “top atəşinə” tutublar.

Xatırladaq ki, bundan öncə Saakaşvili Nikol Paşinyana müraciət edərək, onu tezliklə Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamağa çağırımdı. Həmçinin, Putinin onu istənilən yolla məhv etməyə çalışdığını qeyd etmişdi: “O, sizin qan düşmənidir və əlinde olan bütün imkanlarla – daxili iğtişəllərlə, hərbi əməliyyatların təşviqi ilə sizni devirəcək. O, sizin

isteyir.

Əslində, dünyada bənzər məsələnin həlli ilə bağlı daha

edilən münaqişədən qəçmiş olacaq”.

Saakaşvilinin bu təklifi Er-

iqtisadi cəhətdən boğacaq və hibrid müharibənin bütün arsenalından istifadə edəcək”.

İdris Abbasov yazır...

Biz niyə oğurluq-əyrilik rəqabətini doğruluqdan üstün tuturraq? Niyə özümüzü düzənlər yox, əyrilərlə müqayisə edirik? Kiçik bir vəzife tutan kimi niyə yalanı, möhtəkirləyi, harinlığı körükleyir, rüşvətə, oğurluğu, saxtakarlıqla qurşanırıq? Nadanlığımız ucbatından özümüzün başına kül əleyrik?! Ali insan olmaq imkanlarımız olduğu halda, niyə zərəli bir canlıya çevrilirik?

Hələ siz, insanlıq xisletini və dolayılışla hər şeyini itirmiş, evəzində vəzifə, mal-mülk “edilmiş” təpoy alımı-kəbirin məsləhətinə bir baxın:

“Hamı alır, sən də al. Guya sən təmiz və ağıllı çıxmışın? Ya da, acıdan ö! Alsaydın, indi neyin yox idi ki?! Camaat pul oğurlayır, övladına gün ağlayır, sən də düzükdən, hətta bizim müqəddəs plagiarism fealiyyətimdən dəm vurursan. Nə qazandın ki? Get, nə qədər kefin çekir, yaz! Dəstəyimiz də var, köçürücəyik də, dövlətdən mükafat, qrantımızı alacaqı da! Ha-ha-ha”...

Hə, dostlar, Abbas Səhəhet demişkən: “Tfu, sənin elmü-fənni-hikmetinə, həm sənə, həm də ol fəzilətinə”, ay Bapp-bapp!

Camaatın malını oğurladığın bəs deyil, hələ ölmürsən, açıq da verirsən. Amma zamanın tələbi olaraq sənin kimi zərərlə ünsürler süpürülüb atılacaq.

Məhz sənin kimi düşünen (düşüncəsiz) alim-akademiklərin ucbatından bu gündəyik, insan kimi yaşamaq haqqımıza qənim kəsilmisiniz. Yoxsa dünyaya Nizamiler, Füzülilər, Nesimilər və bir çox dahlələr bəxş edən bir milətin alman, ingilis, fransız, ya norveçlidən neyi əskikdir ki, bizi onlara möhtac etmisiniz?

1948-ci ilə qədər İsrail nə idi
və Balfour Beyannaması nə idi?

Yaxın Şərqi həmin hissəsinin hökmətləri Osmanlı İmperiyasının Birinci Dünya Müharibəsində məğlub olmasından sonra Britaniya Fələstin kimi tanınan əraziyə nəzarəti ələ keçirdi.

Torpaqda yəhudi azlığı və ərəb çoxluğu, eləcə də digər kiçik etnik qruplar yaşayırı.

Beynəlxalq ictimaiyyət Böyük Britaniyaya Fələstində yəhudi xalqı üçün "milli ev" yaratmaq tapşırığını verdikdə iki xalq arasında gərginlik daşa da artdı.

Bu, 1917-ci il Balfour Beyannaməsindən, o zamanki Xarici İşlər Naziri Artur Balfourun Britaniyanın yəhudi icmasına verdiyi vəddən irəli gəldi.

Beyannamə Böyük Britaniyanın Fələstin üzərində mandatında təsbit edildi və 1922-ci ilde Birləşmiş Millətlər Təşkilatının sələfi olan, yeni yaradılmış Millətlər Liqası tərəfindən təsdiq edildi.

Yəhudilər üçün Fələstin onların ata-baba yurdudu idi, lakin Fələstin ərebləri də bu torpaqlara sahib olduqlarını iddia etdilər və bu hərəkətə qarşı çıxdılar.

1920-1940-ci illər arasında oraya gələn yəhudilərin sayı artdı, coxları Avropadakı təqiblərdən, xüsusən ikinci Dünya Müharibəsində nasist Holokostundan qaçırdı.

Həmin vaxtlar həm yəhudilərlə əreblər arasında, həm də Britaniya hakimiyətinə qarşı zorakılıq daha da artırdı.

1947-ci ilde BMT-də Fələstinin ayrı-ayrı yəhudi və ərəb dövlətlərinə bölünməsinə və Qudsun (Yeruşəlim) BMT nəzarəti altında xüsusi statusa malik ayrıca bir şəhərə çevrilməsinə səs verildi.

Bu plan yəhudilər liderləri tərəfindən qəbul edilsə də, əreblər buna razı olmadıqları üçün heç vaxt həyata keçirilmədi.

İsrail necə və nə üçün yaradıldı?

1948-ci ilde problemi həll edə bilməyen Britaniya geri çekildi və yəhudi liderləri İsrail dövlətinin yaradıldığını iddia etdilər.

Bu dövlət təqiblərdən qazan yəhudilər üçün tehlükəsiz siyinacaq, həmcinin yəhudilər üçün milli vətən kimi xidmet etmək üçün nəzərdə tutulmuşdu.

Yəhudi və ərəb silahlıları arasında döyüslər aylar keçdi, sənətə şiddətlənirdi və İsrail dövlətliyini elan etdikdən bir gün sonra beş ərebat ölkəsi ona qarşı hücumu keçdi.

Yüz minlərlə fələstinli "Əl Nəkbə" və ya "Fəlakət" adlananları hadisədən qaçırdı və

ya evlərini tərk etmək məcburiyyətində qaldı.

Növbəti il döyüslər atəşkəsle başa çatdıqda, İsrail ərazisinin çox hissəsini nezərdə saxladı.

İordaniya İordan çayının Qərb sahilini kimi tanınan əraziyələri, Misir isə Qəzzanı işgal etdi.

Qüds qərbə İsrail qüvvələri ilə şərqdə İordaniya qüvvələri arasında bölündü.

Tərəflər arasında heç vaxt sülh sazişi olmadıqdan sonra onilliklərdə daha çox mühəribə və döyüslər baş verdi.

1967-ci ildəki mühəribədə İsrail Şərqi Qudsu və İordan çayının qərb sahilini, həmcinin Suriyanın Qolan təpələrinin çoxunu, Qəzzanı ve Misirin Sinay yarımadasını işgal etdi.

Həmin mühəribədən qazan fələstinli qaćqınların ekseriyəti və onların nəsilləri

Qəzzada ve İordan çayının qərb sahilində, eləcə də qonşu İordaniya, Suriya və Livan da yaşayır.

Nə onlara, nə də onların nəslinə İsrail öz evlərinə qayıtmaya icazə verməyib - İsrail deyir ki, bu, ölkəni altüst edəcək və onun bir yəhudi dövləti kimi mövcudluğunu təhdid edəcək.

İsrail hələ də İordan çayının qərb sahilini işğalda saxlayır və bütün Qudsu onun paytaxtı elan edir, fələstinlilər

həsab edir.

Qəzza zolağı nədir?

Qəzza İsrail dövləti və Aralıq dənizi arasında yerləşən, Misirə qısa cənub sərhədi olan dar bir torpaq zolağıdır.

Cəmi 41 km uzunluğunda və 10 km enində, iki milyondan çox əhalisi olan və Yer kürəsində ən sıx məskunlaşmanın olduğu ərazilərdən biridir.

1948-49-cu illər müharibəsindən sonra Qəzza 19 il Misisrin işğalında olub.

İsrail 1967-ci il müharibəsində Qəzzanı işğal edib və 2005-ci ilə qədər orada qalıb, bu müddət ərzində yəhudi qəsəbələri tikiib.

İsrail 2005-ci ildə qoşunlarını və məskunlaşdırıldığı əhalini geri çəkib, baxmayaraq ki, o, hava məkanına, ortaq sərhədə və dəniz sahile nəzarəti saxlayır. BMT hələ də buranı İsrailin işğal etdiyi əraziləri

həyətində keçirilən mərasimlə əbədi olaraq simvollaşdırıldı.

Bu tarixi anda fələstinlilər İsrail dövlətini tanıdlar və İsrail onun tarixi düşməni olan Fələstin Azadlıq Təşkilatını (FAT) Fələstin xalqının yeganə nümayəndəsi kimi tanıdı.

Özünü idarə edən Fələstin Muxtarıyyəti yaradıldı.

Cox keçmədi ki, müxalifet lideri Benyamin Netanyahu Oslonu İsrail üçün ölümçül tehlükə adlandırdı və brlecə, sülhdə çatlar yaranmağa başladı. İsraililər yəhudiləri işğal

ib gəldi və növbəti ilde Qərb Sahilində yerləşən rəqibi Prezident Mahmud Abbasın FAT hərəkatını devirərək Qəzzaya nəzarəti ələ keçirdi.

O vaxtdan bəri Qəzzada yaraqlılar İsraille bir neçə mühəribə aparıblar, İsrail də Misirə birlikdə Həması təcrid etmək və hücumları dayandırmaq üçün zolağı qismən mühəsirəyə alıb, xüsusən də, İsrail şəhərlərinə qarşı, mülik və hərbi arasında fərq qoymadan olmadan raket atışlarını dayandırmağa çalışır.

Qəzzadakı fələstinlilər deyirlər ki, İsrailin qoyduğu mehdudiyyətlər və əhalinin sıx məskunlaşdığı ərazilərə hava zərbələri kollektiv cəzaya bərabərdir.

Bu işğal altındakı İordan çayının qərb sahilində və Şərqi Qüdsdə fələstinlilər üçün rekord sayda ən ölümçül il olub. Onlar həmcinin israillilərə qarşı ölümçül hücumlara cavab olaraq orada həyata keçirilən məhdudiyyətlərdən və hərbi əməliyyatlardan şikayətlnirlər.

Bu gərginlik Həmasın son hücumunun səbəblərindən biri ola bilər.

Lakin yaraqlılar sadə fələstinlilər arasında populyarlıqlarını artırmağa, o cümlədən həbsxanalarda saxlanılan təxminən 4500 fələstinlinin bəzilərin azad etmək üçün İsrailə təzyiq göstərmək üçün girovlardan istifadə etməyə çalışmış ola bilər.

Həzirki münaqişədə İsraili kim dəstəkləyir, kim dəstəkləmər?

ABŞ, Avropa Birliyi və digər Qərb ölkələri Həmasın İsraili qarşı hücumlarını pisleyib.

İsrailin ən yaxın müttəfiqi olan ABŞ bu illər ərzində yəhudi dövlətinə 260 milyard dollardan çox hərbi və iqtisadi yardım edib və əlavə avadanlıq və sursat vəd edir.

O, həmcinin Aralıq dənizinin şərqi bir təyyarə gəmisi, digər gəmilər və reaktiv təyyarələr göndərdiyini bildirib.

Rusiya və Çin Həması qınamadıqdan imtina edib və münaqişədə hər iki tərəfə əlaqə saxlaşdırılmasını bildirib.

Rusya Prezidenti Vladimir Putin Yaxın Şərqdə sülhün olmamasında ABŞ siyasetini günahlandırıb.

Regional güc isə Həmasın, eləcə də İsrailin digər regional düşməni Livanın Hizbullah hərəkatının əsas dəstəkcisiidir.

İranın bir neçə gün əvvəl hücumlara icazə verdiyi barədə xəbərlərdən sonra onun son hücumlardakı rolu ilə bağlı suallar verildi.

Bununla belə, Tehran hücumlara hər hansı əlaqəsi olmasını təkzib edib.

isə Şərqi Qudsu gələcək üçün ümidi edilən Fələstin dövlətinin paytaxtı kimi tanıyırlar. ABŞ bu şəhəri İsrailin paytaxtı kimi tanıyan bir neçə ölkədən birdir.

Son 50 ilde İsrail hazırda 700 minden çox yəhudinin yaşadığı İordan çayının qərb sahilində və Şərqi Qudsə qəsəbələr salıb.

İsrail bunu rədd etse də, yeni salınan qəsəbələrdə məskunlaşma beynəlxalq hüquqa görə qeyri-qanuni hesab olunur - bu, BMT Təhlükəsizlik Şurasının və Böyük Britaniya hökumətinin mövqeyidir.

Yüz minlərlə fələstinli "Əl Nəkbə" və ya "Fəlakət" adlananları hadisədən qaçırdı və

mi?

Və bəlkə də ən çətinini, Fələstin dövləti yaradılmalıdır mı?

Bu problemlərin həlli üçün hansı səylər göstərilib?

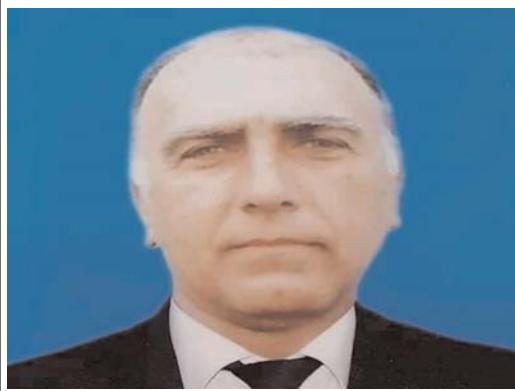
İsrail-Fələstin sülh danışqları 1990-ci və 2010-cu illər arasında zorakılıq alovlanması ilə müşahidə olunaraq və fasiləsiz aparılıb.

İlk günlərdə danışqlar yolu ilə sülh əldə etmək mümkün görünürdü. Norveçdə aparılan bir sıra gizli danışqlar Oslo sülh prosesi adlandı və 1993-cü ildə ABŞ Prezidenti Bill Clintonun sədrliyi ilə Ağ Evin

İsrail və Qəzza niyəindi mühəribədədir?

Qəzza İsrailin məhv edilməsinə sadıq olan və Böyük Britaniya və bir çox başqa güclər tərəfindən terror qruplaşması kimi tanınan islamçı silahlı qrup Həmas tərəfindən idarə olunur.

Həmas 2006-ci ildə fələstinlilərin son seçeneklərində qəsəbələr salıb. İsrailin məhv edilməsinə sadıq olan və Böyük Britaniya və bir çox başqa güclər tərəfindən terror qruplaşması kimi tanınan islamçı silahlı qrup Həmas tərəfindən idarə olunur.

Nə olar sən mənə sevməyi öyrət

Mən səni sən qədər sevə bilmədim,
Sevgini qəlbimdən yenə silmədim,
Sənsiz ağlamışam, sənsiz gülmədim,
Tapşırıram özündə cəsarət, cürət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Sənsizlik qəlbimə ox olub mənim,
Həyatda dərd-sərim çox olub mənim,
Gözərim həmişə tox olub mənim,
Yığırıram heç zaman mən ki, var-dövlət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Məni məftun edir mavi gözərin,
Getdiyin cığıră düşüb izlərin,
Hərdən yada düşür sənin sözlərin,
Yenə bir söz denən bir məni kövrət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Tanışq səninlə gör neçə ildir,
Qəlbimdən kədəri, nifratı sildir,
Ürkələ sevgini sən mənə bildir,
O anda bürüyər məni də heyrət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Yanımda tufanlar, küləklər əsə,
Səndən mənə gəlib kimlər nə desə,
Mən ki, dəyişmərəm səni heç kəsə,
Toplanıb canımda namus və qeyrət,
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Seçərəm hər zaman qaradan ağrı,
İnan ki qoyaram dağ üstə dağı,
Keçirdim beləcə bir gənçlik çağğı,
Səninçün taparam hər cürə nemət,
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Kədəri, qüssəni bir atmaq üçün,
Sevgini qəlblərə bir qatmaq üçün,
Tezliklə istəyə bir qatmaq üçün,
Götürək birlikdə ikimiz sürət,
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Tutmadın bir dəfə sən ki, əlimdən,
Heç vaxt incimədin mənim dilimdən,
Qarşılıq görmədin gözəl gülüməndən,
Mən sənə verməzdəm əzab-əziyyət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Sənsiz necə köçüm fani dünyadan,
Mən sənə sadıqəm çıxarma yaddan,
Keçərəm səningcün oddan, alovdan,
Sevginlə ruhunu silkələ, titrət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Söylə görüm indi yenə hardasan?
Bəlkə çətindəsən, bəlkə dardasan.
Bilirəm gəlirsən artıq yoldasan,
Canında toplanıb məhəbbət, ülfət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Qayıt göstərədin ürəkdən, candan,
Sözünü demədin gördüyüñ andan.
Qorxursan ki, kimsə esidər yandan,
Aşkar demirsənsə, deginən xəlvət,
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Hamidan çox sevdim inan ki, səni,
Sən ki, unutmazsan ölüb keçəni,
Yaddan çıxarmazsan sən Mırhəsəni,
Səndə çox gərmüşəm insaf və mürvət.
Nə olar sən mənə sevməyi öyrət.

Mırhəsən Ağayev.
AYBnin və AJBnin üzvü.
„QIZIL QƏLƏM“, mükafatı laureati,
ƏMƏK VETERANI, Qəbəle.

Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filial pensiyani düz hesablamarı

Məhkəməyə üz tutanda isə düz hesablamadığını da azaldır (?)

Pensiyamın düz hesablanmamasından şikayətlərimə cavab olaraq DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialının direktoru Şahin Əliyev 26.01.2023 tarixli, onun müavini Elnur Qurbanov 22.02.2023 tarixli eyni məzmunlu məktublarla pensiya məbleğinin təminat xərcliyinin 100 faizi - 771,70 manat (aylıq vəzifə maaşı 530 manat, rütbə maaşı 144 manat, xidmət ilinə görə 5 faiz əlavə - 33,70 manat və ərzaq payı əvvəzinə verilən pul kompensasiyası 64 manat) və Məhkəmə qərarına əsasən 110 manat əlavə ilə birlükde 881,70 manat olduğunu bildiriblər. Bunun ardınca təminat xərcliyim özbaşına hissələrə bölünüb: əmək pensiyasının şıgora hissəsinə 243,30 manat, "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 2019-cu ilin aprelindək qüvvədə olan 19.1.6 maddəsinə əsasən əmək pensiyasının şıgora hissəsinə əlavə - 11 manat və qulluq stajına görə əmək pensiyasına əlavə - 517 manat. Filialın pensiyani düzgün hesablamaması elə buradan üzə çıxır. Əmək pensiyasının şıgora hissəsinə əlavənin 1-ci dərəcəli müharibə əlinin qulluq stajına əlavədən tutulması kobud qanun, maliyyə pozuntusudur, yolverilməzdir.

Filial rəhbərliyi sonda müraciətə baxılmasının bu məktubda əks olunan nəticəsi ilə bağlı qərarla razı olmadığım təqdirdə 30 gün müddətində məhkəməyə müraciət etmək hüququmun olduğunu vurgulayıb. Məhkəməyə müraciət edəndə isə...

Mart ayında Bakı İnzibati Məhkəməsi (h. Bəhlul Cəlalov) iddianı icraata götürüb, aprelde cavabdeh Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialı pensiyamı daha 138,79 manat azaldı; Məhkəmə qərarları ilə pensiyama əlavə olunan 110 manatı kəsib, pensiyamı köhnə tarixə faiz əlavəsi ilə azaltmaqla hesablayıb.

02.05.2023-cü ildə ilk hazırlıq iclasında bəlli oldu ki, cavabdeh məhkəməyə tərəf olmadığı iş üzrə Şəki İİM-in 15.02.2019 tarixli iddianın mümkün sayılmaması haqqında qərardadını təqdim edib ve hakim Bəhlul Cəlalov da bu saxta qərardadı Konstitusiya aktı kimi tətbiq etmək niyyətindədir. Düzdür, hakim məhkəmə qərarı ilə ayrılan əlavənin kəsile bilmezliyini bildirdi, amma əlavənin berpasını sonraya saxladı. Elə dövlət hesabına vəkillə təminatın barə-

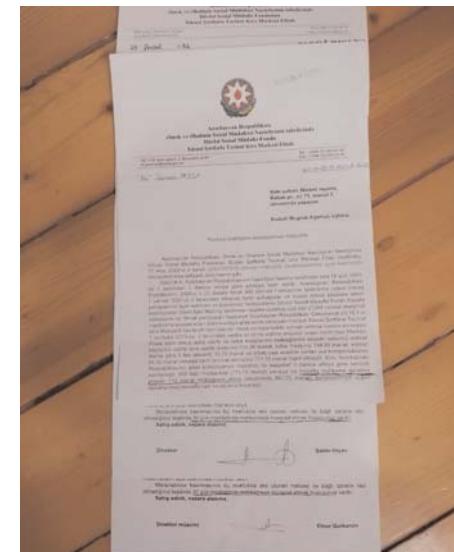
də ərizəmi də təmin etmedi və qərardan şikayətə də qanunsuz qadağanı sonra götürəcəyini dedi. Məhkəmənin İPM-in 13 və 48 maddələri esasında yardım etməye borclu olduğunu deyən-

edilən 37.3.2-1 maddəsinə əsasən, əlliliyə görə işləməyən kateqoriyaya keçdiyimdən sonra işi davam etdirmək illərine uyğun pensiyam yenidən hesablansın. 7. Qanunun 20.16.1 maddəsinə əsasən pensiyama 2006-ci ildən 100 faizlik qulluq stajına əlavə hesablansın.

13.09.2023-cü ildə xəstəxanada ölümle üz-üzə sistem altına olanda Bəhlul Cəlalov iddianı heç bir əsas olmadan mümkün saymayıb. Məhkəmə 6 il qabaqkı mənim xeyrime çıxarılan və məhkəmədə qaldırdığım iddiaya "etiraz olaraq" cavabdehin özbaşına ləğv etdiyi 05.07.2017 tarixli, 2-1(81)-1889/17 sayılı 1 BiİM-in qərarının yenidən iddia qaldırmağı mümkünüsüz etdiyi qənaətinə gəlib. Halbuki, vurğuladığım kimi, həmin qərarın icrası dayandırılıb və iddianın predmeti də həmin qərardakı predmetdən fərqlidir. Bu fərqi görməmək yalnız vicdan korluğu ilə mümkün ola bilər. Axi 2019, 2021, 2022-ci il tarixli normativ hüquqi aktlara 2017-ci ilde qiymət verilməsi mümkün deyil! Eyni zamanda, cavabdehin özü sözügedən məhkəmə qərarı ilə 110 manatla birlədə pensiya məbleğini hesablayıb və 30 gün müddətində məhkəməyə müraciət hüququmu bildiribse və bu müddət ərzində məhkəməyə müraciət edilibsə, hansı mümkünlik şərtlərinə əməl edilməməsindən səhəbə gedə bilər? Özbaşınlığı, məhkəmə təminatı hüququna qadağaya baxın, məhkəməyə müraciət etməyi bildirib, məhkəmə qərarı ilə ayıran pensiyaya əlavəni kəsirlər, hələ bir üstəlik qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarının yenidən iddia qaldırmağı mümkün etmədiyi qərarına gelirler? Belə sosial təminat, məhkəmə müdafiəsi hüququ olar? Məhkəməyə pensiyasının artırılmasına iddia edən 1-ci dərəcəli Qarabağ qazisinin məhkəmə qərarı ilə ayıran pensiyası da kəsilsər? Ay gidi hökumət, ay gidi məhkəmə, ay gidi fond filialı!

Bakı İnzibati Məhkəməsinin sıfarişlə, qərəzlə, birtərəfli qaydada, cavabdehin vəkili rolunda iddianı mümkün saymaması nə Konstitusiyaya uyğundur, nə İPM-ə. Və heç bir normativ aktla əsaslandırılmayıb. Əsaslandırılmayan qərardad isə mütləq ləğv edilməlidir.

Məgrur Bədəlsoy

də isə, əlliliyə görə işləməyən kateqoriyasına keçəndən sonra işi davam etdirməyimə görə pensiyamın yenidən hesablanmalı olduğunu vurguladı. Cavabdehe məktubla müraciət edib, aldığım imtiina cavabını məhkəməyə göndərdim və iddiamı dəqiqləşdirib, məhkəmədən xahiş etdim:

1. Pensiyamın qanunvericiliyin tələblərinə uyğun düzgün hesablanması öhdəliyi cavabdehin üzərinə qoyulsun. 2. 2007-ci ildə DİN-dən DSMF-ə keçəndə "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 26.1 maddəsinə zidd olaraq kəsilən 45,10 manat; 3. Qanunun 19.1.4 maddəsinə əsasən 2006-dan 2019-un aprelində kimi verilməyən, 2019-un aprelindən mənə qulluq edən şəxsə Prezident təqəyüdü kimi verilən 1-ci dərəcəli əlinə qulluğa görə əlavə indeksasiya edilməklə hesablanması ödənilsin. 4. NK-nın 08.01.2023 tarixli 2 sayılı qərarı ilə ikiqat artırılan ərzaq payı əvvəzina pul kompensasiyası indeksasiya edilərək ödənilsin. 5. Prezidentin 23.12.2021 tarixli 1525 sayılı fermanı ilə əvvəller tutduğum vəzifəyə müəyyən edilən 20 faizlik əlavə "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 29.2 maddəsinə əsasən 2022-ci iləndən pensiyama hesablansın. 6. "Əmək pensiyaları haqqında" qanuna 05.11.2022-ci il tarixli qanunla əlavə

Professor İdris Abbasov yazır...

Qərbin uzunmüddətli təbliğatı XX əsrin 80-ci illərində başlayaraq öz "bəhər"ini verməyə başladı. "Demokratiya" istehsalçılarının və ixracçılarının sayesinde 33 ildir yoxsulluq, bədbəxtlik, ədaletsizlik, haqsızlıq, qarşılıqlı ədəvet və nifrətin girdəbindən çırpınıraq. "Qərb dəyərləri", "Qərbə integrasiya", "insan haqları" deyə-deye haqdan daha da uzaqlaşdıq, deziintegrasiya olunduq.

Yaxşı nağıldır: Guya biz ağıllı çıxıb qərb dünyasına qoşulacaq, müftə-müsəlleh ağ günə çıxacaq və xoşbəxtliyi satın alacaqmışıq, Rusiya kimi Qərbin boyunduruşunu qəbul etməyə ölkələr isə bədbəxt olub yer üzündə silinəcəkmişlər. Əcəb bəstedir, ifaçıları da pis deyil.

Beləngi gic düşüncələrə aludə olub nə qədər itirdiyimizin fərqində ola bilmedik. Bəlkə tarixi şərait və zərurət bizi belə etdi. Amma bu da faktdır ki, M.Ə. Sabirin dediyi kimi, yuxuya, nağıla, duaya, caduya, fala inanan avam qövm olaraq qaldıq.

Anlamadıq ki, ali dəyərlərə integrasiya beyinlərdə baş verir, boş şüurlarda yox!

Müasir anلامı ilə akademik səmimiyyətsizlik, əliyərlik, həqiqilik, yaltaqlıq və məddahlılığın hökm sürdüyü bir şəraitdə

yaxşı nə ola bilər ki?! Bu nəfsək parazitlər öz doğma coğrafiyamızda insan kimi yaşamaqın parametrlərini pozublar.

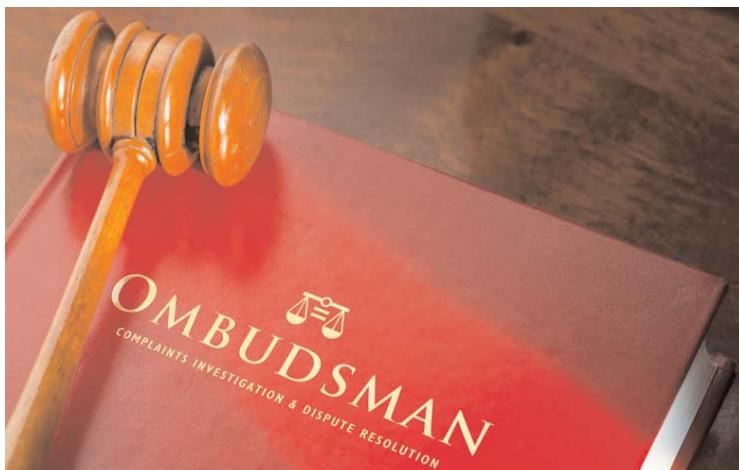
Bir xalqın intellektual təbəqəsinin beyin infrastrukturunu rüşvət, yalan, yaltaqlıqdan yoğrulubsa, hansı ali dəyərlərdən və ya o dəyərlərə meyildən danişmaq olar?!

Yəqin meşəyə odun qırmağa gedən şəxsə emisi oğlunun ayı ilə qarşılaşacağı halda nə edəcəyi barədə gülməcədən bilgilisiniz. Ayını daşla, bıçaqla, tüfənglə vuracağıni deyən şəxsin emisi oğlu "birdən daş olmadı, bıçaq işə yaramadı, tüfəng açılmadı" deyəndə, "sən kimin əmioğlusun, mənim, yoxsa ayının" suallı cavabı Bir el məsəlinə dönüb. Lətifəsi Ombudsman Aparatından uzaq, bu gün yox, illərdir vətəndaş məhkəməyə gedəndə, elə bil, döyüşə gedir. Düzdür, məhkəmə işi elə dava-döyüş sayılır, amma bu davada məhkəmənin özü tərəf tutmur, arbitr, obyektiv hakim rolunu oynayır. Bizdə isə, özəlliklə, inzibati məhkəmə davasının iştirakçı üç "cəbhe" ilə üz-üzədir: qarşı inzibati orqan, Vəkilər Kollegiyası (VK) və ... həkimin özü!?). İndi, gəl, bu davani ud görüm, necə udursan! Elə məhkəmə savaşında "əmioğlunun" məhkəməyə, məhkəmənin inzibati-dövlət orqanlarına, vəkillərin məhkəməyə və dövlət orqanlarına "əmioğluluq" etməsi üzə çıxır. İnsan hüquqları üzrə müvəkkili - ombudsmana müraciət edəndə bəlli olur ki, məhkəməyə, inzibati-dövlət orqanlarına, VK-ya "əmioğluluq edənin" yekesi elə Ombudsman Aparatı imiş!

1-ci dərəcəli Qarabağ əlili xəstəxanada sistem altında yatanda, qabaqcadan 2 ərizəsinə baxmadan, vəkil ayırmadan, hüquqi yardım göstərmədən Bakı İnzibati Məhkəməsində (h.Bəhlul Cəlalov) iddiaının mümkün sayılmaması

Ombudsman (Aparatı) niyə dövlət orqanlarına "əmioğluluq" edir?

Bakı İnzibati Məhkəməsi Ombudsman Aparatını necə və "neçəyə" aldadır

haqqında 13.09.2023 tarixli birtərəfli qərardad qəbul edilməsindən şikayətini Ombudsman Aparatı, barəsində şikayət edilən məhkəmənin və həkimin özüne göndərib və bütün suçun məhkəməyə müraciət edən əlildə olması cavabını alıb. Bəs məhkəmənin heç bir suçu yoxdur? Belə də deyiblər, ay Ombudsman (Aparatı) "əmioğlu", kimin müvəkkili - "əmisi oğlu san", xəstəxanada ölümlə çarpişan əlilin, yoxsa məhkəmənin, həkimin?

23.10.2023-cü il tarixli məktubla Ombudsman Aparatının (OA) rəhbəri Aydın Səfiyanlı bildirib ki, 13.09.2023 tarixli qərardadla vəkillə dövlət hesabına təmin olunma barədə ərizə rədd edilib və qərardad şəxsi kabinetde yerləşdirildiyindən prosessual qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq rəsmi qaydada verilmiş

sayılır. Buradaca yekə bir "stop" qoyub, soruşaq, hörmətli OA rəhbəri, siz kimin əmioğlususunuz, xəstəxanada sistem altında yatan əlilin, yoxsa elektron məhkəmə sisteminin adından dələduzluq edən məhkəmənin? 13.09.2023-cü ildə iddiaçı əlil xəstəxanada olanda iclas keçiriləsi, özü də bu barədə "elektron məhkəmə" sistemi aracılığı ilə məlumat verilməməsi hansı qanunda, hansı məcəllədə yazılıb? Hanı "elektron məhkəmə" informasiya sistemində vəkillə dövlət hesabına təmin olunma barədə ərizəyə baxış iclasının təyin edilməsi haqqında xəbərdarlıq, məlumat, sms-bildiriş? Öncədən iclas təyin etmədən, xəber vermədən necə iclas keçirilə bilər? Hələ vəkildən imtinanın viddansız əsaslanırmasının demirik. Hakim Bəhlul Cəlalov öncədən iddia-

təsilə təqdim edə bilməcəyimiz halda, bu barede hər hansı sübut təqdim etməmisiniz". "Bərəkallah", "əmioğlu", sən kimin əmisi oğlusun, xəstəxanada sistem alında "internet-siz müalicə olunan" Qarabağ əlilinin, yoxsa "elektron məhkəmə" sisteminə heç bir məlumat daxil etməyən məhkəmə dələduzlarının? 1-ci dərəcəli əlilə dövlət hesabına vəkil ayrılmışdan imtina edən məhkəmə qarşı tərəfi- DSMF-in 39 sayılı vəkil bürosunun vəkili, böyük mütəxəssisi Emil İsgəndərlini hüquqverici sənəd olmadan işə necə buraxıb? Onu da vurğulayaq ki, VK da 1-ci dərəcəli Qarabağ əlilinə vəkil ayrılmışını təmin etməyib, Hüquqi Yardım və Tədris Mərkəzi 5 sayılı hüquq məsləhətxanasından vəkil (Nureddin Kantayev) ayırsa da, sonnunu ödənişsiz olduğundan xidmətdən imtina edib.

"Stop"u götürüb, Ombudsman Aparatının Bakı İnzibati Məhkəməsinə "xəstəxanada "əmioğluluq" etməsinə şahid olaq: ".. xəstəxanada yatdığınızda əlilin keçirilmesi ilə bağlı qeyd edilir ki, evvela, Siz məhkəmənin 02.05.2023-cü il tarixli iclasında iştirak etmiş, Size qanunvericiliyin tələbləri izah edilsə də, göstərilən nöqsanlar aradan qaldırılmışdır". Burada balaca "stop" qoyub, soruşaq, "asqırmağın qulunca nə aidliyi var", məgər 02.05.2023-cü ildə iclasda iştirak etmək 4 ay 10 gün sonra xəstəxanada yatanda iclas keçirməyə haqq verir? Eyni zamanda, məgər məhkəmənin özü "elektron məhkəmə" sistemində yararlanır, video görüntü yoxdur, yalandan hansı izahdan danışılır, hanı sistemdə, kamerasın yaddaşında yerləşdirilən izah, hanı yardım haqqında elektron sistemdə, şəxsi kabinetdə yerləşdirilən məktub, yazışma vəs?

Keçək növbəti "sayıqlamaya": "Xəstəxanada müalicə almağınız barədə sənədlərinizi elektron kabinet vasi-

Sarıyev 05.04.2023 tarixli məktubla bildirib ki, guya 24-cü Polis Şöbəsinin əməliyyat qrupu hadisə yerinə gəlib, amma Qarabağ qazisi gelməyib. "Hadisə yerinin fotosəkilləri çəkilməklə müvafiq sənədləşmə aparılmışdır." Ve oğurluq faktında cinayət tərkibi olmadıqdan CPM-in 39.1.1 maddəsi əsasında cinayət işinin başlanmasından imtina edilməsi haqqında qərar qəbul edilib.

Qərarın əsaslılığının yoxlanılması məqsədile sənədlər Bakı şəhər Baş Polis İdarəsinə göndərilib. Deyəsən, polis yeni iş metoduna keçib, şikayətçinin izahatı, marketlərdəki görüntüler alınmadan, abstrakt hadisə yerinin şəkili ilə, qərar verilmədən, cinayət işinin başlanmasından imtina edilir və "xüsusiştlər" da heç vaxt təsdiqini tapmır.

"Xüsusatları təsdiq edənsə" elə 102 çağrı mərkəzinin özüdür. Bütün danışçılar günü, saatı, dəqiqliyi ilə mərkəzdə qeydə alınır. Sadəcə, peşə borcunu yerine yetirmək qalır.

Marketlər oğrularla əlbirdir?

Qarabağ qazisinin bank kartını oğurlayan barədə polise məlumat verilmir

25 fevral 2023-cü il saat 12:43-de 1-ci dərəcəli Qarabağ qazisinin kartının metronun "Xalqlar Dostluğu" stansiyasının yaxınlığında yerləşən "Bravo" marketində unudulması və özgə kartı ilə oğurluq edən şəxsin bəlirləməsi yönündə nə polis, nə prokurorluq, nə marketlərin özü 2 aya yaxındır heç bir hərəkət etmir. Həmin gün sözügedən bank kartı ilə saat 19:40-da Nizami rayonu, Bəhruz Nuriyev -14 ünvanındaki "Eviniz" marketində 31.50 manat, Bəhruz Nuriyev 20 ünvanındaki "Grandmart"da saat 19:48-de 53.49 manat, "Bravo"da saat 20:43-de 13.99 manat və SPAR marketde saat 21:12-de 2.15 manatlıq alış-veriş edilərək, olan-qalan 102 manat vəsait xərclənilib. 102-yə 5-6 yol zəng edilsə də və 102-dən şikayət bir neçə dəfə aidiyati üzrə Nizami RP-nin 24-cü Polis Şöbəsinə yönləndirilsə də, oğurluq yerinə gəlməkdən imtina edilib.

24-cü Polis Şöbəsindən 0556000064 nömrəsindən zəng edən polis əməkdaşı bildirib ki, 1-ci dərəcəli Qarabağ qazisinin şikayətinə baxmağa borlu deyil.

Bu danışçıları mobil operatorun aracılığı ilə ortaya çıxarmaq polisin və polisə nəzarət edən qurumların elində su içmək qədər asandır. Di gəl, qərəzlə "su içmək" istənilmir.

Oğurluq edilən marketlər hamisə bir məhəllədə, ayaqla 2-3 dəqiqəlik məsafədədirler. Polisin gec de olsa, sözügedən marketlərdəki kamerasa görüntülərinə baxmaqdan imtinasiyi bir yana qoyaq, marketlərin özünün oğurluq faktını gizlətməsini, ziyan çəkmiş şəxsin xahişi ilə hüquq-mühafizə orqanlarına təqdim etməməsini nə ilə izah etmək olar? "Grandmart" Xalqlar Dostluğu marketində saat 22:radərində ödəniş çeki çıxardılıb, amma görüntülər nə zərərçəkən kart yiyəsinin özüne verilib, nə də polisə. İnzibatçı görüntülərin yalnız polise verilə biləcəyini desə də, yalnız polisin müraciəti əsasında verə biləcəyini vurğulayıb. Polis isə, vurğuladığımız ki-

mi, qəti suretdə gəlməkdən imtina edib. Maraqlıdır, marketlərin özlərindən oğurluq ediləndə, hətta bir çörəkdən ötrü "oğru"nun girov saxlanılması faktları yetərincə bəlli olsa da, başqaşına ziyan dəyəndə, heç kamerasa görüntülərinə baxmağa da imkan vermir. Belə çıxır, marketlər oğrularla əlbirdir, yoxsa niyə oğurluq barədə polisə məlumat vermirlər, özlərindən oğurluq edəndə isə müştərini "linç edirlər"? SPAR market, BRAVO çeki yoxlamaqdan belə imtina ediblər. Yəqin, məhkəmə yolu ilə görüntüləri verməyə məcbur edilərlər.

Bakı şəhər Baş Polis İdarəsinin təşkilat - inspektor idarəsinin reisi Bəkir

**Səhifəni hazırladı:
Məqrur Bədəlsov**

46-ci YAZI

(evveli öten sayılarımızda)

2) "... Üstəlik, Kitabı da tilavət edirsiniz..."

"*Kitab*" sözü "*yazmag*", "*yazulan seylər*", "*yazı tomarı*" anamlarını daşıyır. Quranı-Kərimdə iki yüz altmış iki dəfə işlədilmişdir, bu anamları var:

- "dəlil", "bəlgə"; (*Həcc*, 22/8; *Rum*, 30/35)

- "əməl dəftəri"; (*İnfitar*, 82/9-11; *İsra*, 17/13-14)

- "fəz anlamında kitab"; (*Bəqərə*, 2/183, 178, 180, 216, 246; *Ali-İmran*, 3/154)

- "vəhy"; (*Hədid*, 57/25)

- "hökmlər" ("*şariətlər*"); (*Hədid*, 57/25)

- "ilahi kitab"; (*Bəqərə*, 2/213; *Nəhl*, 16/64)

- "Quranı-Kərim"; (*Bəqərə*, 2/2; *Məidə*, 5/48; *İbrahim*, 14/1)

- "İncil"; (*Məryəm*, 19/30; *Ali-İmran*, 3/48; *Hədid*, 57/27)

- "Tövrat"; (*İsra*, 17/2; *Əhqaf*, 46/12; *Ənam*, 6/154)

- "ləvh-i-məhfuz" ("qorunmuş ləvhə", "ana yaddaş kartı"); (*Qaf*, 50/4; *Hədid*, 57/22)

- "ümumi kitab anlamında"; (*Qəsəs*, 28/49; *İsra*, 17/93)

- "önçəki kitablar"; (*Fatır*, 35/25; *Şura*, 26/196)

- "hz.Davuda verilən kitab"; (*Nisa*, 4/163; *İsra*, 17/55)

- "Peyğəmbərin öyrətdiyi kitab"; (*Bəqərə*, 2/128-129)

- "elmin qaynağı kitab"; (*Nəml*, 27/40)

- "əl ilə yazılın kitab"; (*Bəqərə*, 2/79)

- "oxuma/yazma"; (*Maidə*, 5/110)

- "məktub"; (*Nəml*, 27/28-29)

- "yazışma" / "sözlaşmə"; (*Nur*, 24/33)

Ayədəki "*Kitab*" sözü Tövrat anlamını daşıyır, yəni ey İsrail oğulları, siz başqa insanlara gerçək ərdəmlərə (birre) sahib olun (deyərək) öyüd verərkən sira siza geləndə tərk edirsinizmi? Üstəlik, Kitabı da (Tövrat) tilavət edirsiniz. Bu nə biçim oxumaqdır? Siz kitabınızı anlamadan oxuyur, Ona inanmırınız. Anlaşa, inansa idiniz, Onun hökmərinə öncə siz əməl ederdiniz. Siz Tövratla, Onun sahibi Allahla savaş halindasınız, sözle əməl arasındaki uğurumun ağır nəticələrini düşündürümüz?

"Üstəlik, Kitabı da tilavət edirsiniz" ayəsi bu anlamı da daşıyır: siz bələ-bələ, həqiqətən xəberdar ola-ola Kitabın hökmərini yerine yetirmirsiniz, bu, daha böyük günahdır.

Təfsir alimi Nəsəfi yazır ki, "siz-lər kitabı oxuduğunuz halda" ayəsi susdurma və tənqid anamlarını əhatə edir. Belə ki oxuduğunuz kitalda hz.Məhəmmədin elçi olaraq gələcəyini, Onun özəlliklərini göstəren ayələr var. O kitab size buyurur ki, xəyanəti tərk edin, yaxşılıqlara yönəlin, sözü ilə əməli arasındakı uyğunsuzluq olanın cəzası var... Həm də siz bunları bilirsiniz (Tövratdan oxumusunuz). Bu çirkin əməllerinizdən el çəkməyəcəksinizmi?

Ayədə "tilavət" sözünün yer verilmişdir. Qeyd edək ki, Quranı-Kərimdə üç növ oxumadan söz edilir: tilavət, qiraət, tertıl. Tilavət "sözləri arxa-axraya düzəmək", "təkrar etmək", "çatdırmaq", "təqib etmək", "zəvuri oları etmək" anamlarını daşıyır: "Tilavət sadəcə oxumaq, təkrarlamaq, çatdırmaq deyil, eyni zamanda oxunanı tətbiq etməkdir".

Qiraət isə anlamaq üçün oxumaqdır, bu oxumada ağıl, düşüncə hərəkətə keçir, o, ağıllı və zehnən oxumasıdır, onda əlaqə qurmaq, qarvamaq esasdır, "qyanış və dirliliş işidir".

Tertıl ağır-ağır, bütün varlığını mətnə təslim edərək oxumaqdır:

"*Tilavət dilin və orqanların, qiraət ağlin və zehnin, tərtıl isə qəlbən və könlün oxumasıdır. Ideal oxuma biçimi bu üçün də əhatə edir*".

Allah ayədə mehz "tilavət" sözünü seçmişdir, yəni ey İsrail oğullarının alimləri, siz Tövratı anladan, onun əmərlərini yerinə yetirmədən oxuyursunuz, əslində, oxumurasunuz, belə ki oxumaq anlamadır, anladığını həyatına daşımaqdır.

3) "... Siz heç ağlığınızdan istifadə etmirsinizmi?"

"Ağlı" sözünün lügəvi mənaları bunlardır: "bağlamaq", "mane olmaq", "tutmaq". O, insani seçən, başqa varlıqlardan üstün qılan, məsliyyət yüksək, düşünmə, anlama, elm qazanma gücү verən nəmətdir. Rağib el-İsfahaniye görə "ağlı" sözünün əsi anlamı "tutmaq", "dərinəndən qavramaqdır", o, elmi qəbul etməye hazır olan gücdür.

İsrail oğulları Tövratı tilavət edirlər, anladan, Onun dəyərlərini həyatlarına daşımadan oxuyurlar, ona görə də başqalarına öyüd verir, özləri isə bu öyüdləri yerinə yetirmirlər, dolayı ilə ağıllarından istifadə etmirler.

mənfeət səbəbi ilə inkar etdikləri Quranı-Kərimin Allahın kitabı olduğunu, hz.Məhəmmədin elçiliyini qəbul etməli, Allahın verdikləri sözü yerinə yetirməli, haqla batılı bir-biri-nə qarışdırıbmamalı, namaz qılıb zəkat verməli, başqalarına verdikləri öyüdlərə özləri də eməl etməli - bir sözle, müsəlmən olmalı idilər. Fərəddin er-Razi yazır ki, İsrail oğulları mallarını, mövqelerini təhlükəyə atmaq bahasına əski inanc və və-

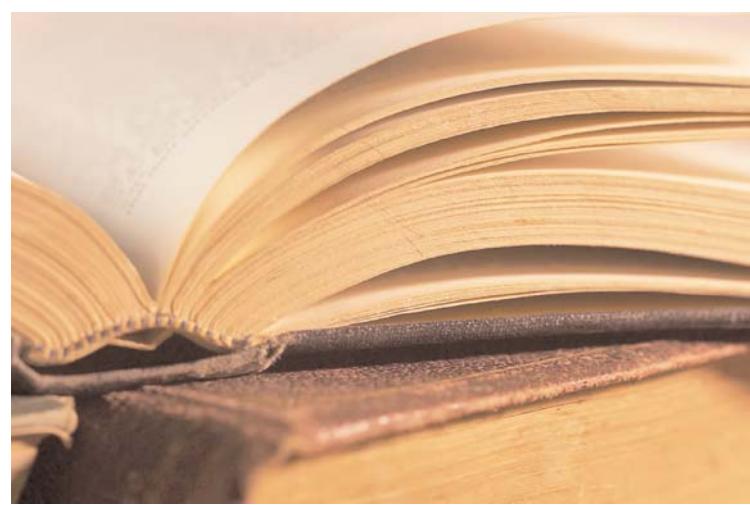
31/13), Allah səbir eden hz.Əyyubu bu sözlərə tanıdır: "O nə gözəl quidur" (Sad, 28/44).

Allah Rəsulu səbirlə bağlı bu ölçüləri qoymusdur:

"Namaz bir nur, sədəqə bir dəlil, səbir bir işqdır";

"... Kim səbir edərsə, Allah ona dirəniş gücü verər. Həc kimə səbirdən daha xeyirli, daha gözəl bir nemət verilməyib";

"Oruc səbrin yarısıdır...";

BƏQƏRƏ SURƏSİNİN MESAJLARI

Siz Tövratı oxuyursunuz, sözü ilə davranışları üst-üstə düşməyənləri hansı cəzənin gözlədiyini o Kətabdan öyrənirsiniz, ancaq yene də öz bildiyyınızı edirsiniz. Bu, ağılsızlıq deyilmi? Davranışınızın çirkin olduğunu anlamırsınız mı? "Həqiqətən, düşünə bilsə idiniz, bu, sizi belə çirkin və pis işlərdən çəkindirərdi. Siz bu halinizdə ağıl başından almış kimsələrə bənzəyirsiniz. Cüntü ağıl pişliyin, yanlış işlərin öünüñ kəsər".

Başqalarına öyüd vermək, ancaq o öyüdləri yerinə yetirməmək ağılsız insanların edəcəyi işdir. Allah bu xəbərdarlıqla (sualla) dini mənfeətlərinə qurban edən İsrail oğullarının alimlərini düşünməyə, vicdan mühəkiməsinə, davranışlarını İsləma çağırır.

Fərəddin Razi "Siz heç ağlığınızdan istifadə etmirsinizmi?" suallının üç səbəbi olduğunu yazar:

- başqasına öyüd verən, ancaq özü o öyüdü yerinə yetirməyen insan sağlam ağıltı qəbul etməyəcəyi bir işə məşğuldur;

- öyüd verən, ancaq verdiyi öyüdü yerinə yetirməyen insanları günaha təşviq edir. O insan iki zidd şeyi birləşdirir: sözü ilə insanları günahdan çəkindirir, özü isə günah işləyir. Bu, ağıl sahiblərinin edəcəyi iş deyil;

- öyüdün təsirli olması üçün öyüd verənin sözü ilə əməli bir olmalıdır. Sözlər əməlin arası ayırmak ağıllı insanların yaraşmaz;

QIRX BEŞİNCİ AYƏNİN ANLAMI

"Dirənərək və dik duraraq (səbir və namazla) yardım istəyin. Ancaq bu, Allah'a saygı duyanlardan başqasına ağır gəlir"

1) "Dirənərək və dik duraraq (səbir və namazla) yardım istəyin..."

Ayədəki xitab (əmr) İsrail oğullarının (mesaj ümumidir, Quranı-Kərimdə möminlərə aid olmayan heç bir aye yoxdur. Bu çərçivəni geniş tutub ilahi ölçüler bütün insanları əhatə edir hökmünü vere bilərik). İsrail oğullarının alimləri çətin qərar qəbul etməlidirlər: qısqanlıq və

dişlərindən el çəkərək yeni bir inanc sistemine (İslama) keçməli idilər. Bu onlara çətin və məşəqqətli gəldiyi üçün ayədə bu çətinliyi səbir və namazla möğləüb etmək əmr olunur.

Quranı-Kərimdə "səbirlə yardım istə" əmri çox təkrarlanmışdır. Deye bilərik ki, səbir Quranı-Kərimin ən önəmli anlayışlarından biridir.

a) Səbir anlayışı

"Səbir" sözü "sad-b-r" kökündən. Quranı-Kərimin yeməndən çox ayəsində "səbir" sözüne yer verilmişdir. Səbir yanlış anlaşıldığı kimi oturub gözləmək deyil, çətinliklərə qarşı direniş, əxalaqı fəzilət, sükunət, dayanma gücü, haqq və adalet uğrunda cihad, izzət, şərəf qaynağıdır, insanın nefsində hakim olmasıdır, "bezmək, qorxaqlıq, əxalaqı çöküş və şikayətlənməyin ziddidir", var və səxsiyyət olma məcidiəsidir, əzmdir, iradədir. Səbir qaynağı Allaha sarsılmaz imandır. O, elçilərin yoludur, qurban olmağa razı olan hz.İsmayılin təslimiyəti (Saffat, 37/102), Yusifi itirən hz.Yaqubun gözəl səbir (səbir-cəmil) təllisli (Yusuf, 12/18), hz.Əyyubun illərə düşər olduğuna xəstəliyin müalicəsidir (Ənbəya, 21/83-84; Sad, 38/41-44), sağ elimə Güneş, sol elinə Ayı qoysanız da, mən yolumdan dönmərəm deyən, işgəncələrə, mühəsirəyə, ölüm təhdidlərinə boyun əyməyərək bir an olsun belə mücadiləsindən el çəkməyən, tövhid, ədalət, şəfqət, mərhamət toplumu inşa edən hz.Məhəmmədin güc qaynağıdır...

Bir sıra alımlar ayədəki səbrin oruc olduğunu yazmışlar. Belə ki oruc tutan və namaz qılan insanlara başqa əmərləri yerinə yetirmək asanlaşır, ikisi də yardım və güc qaynağıdır, oruc və namaz səbri öyredir, iradəni tərbiye edir. Əbul Aliyə ayəni belə anlamışdır: "Allahın razi olacaq şeyləri bacarmaq üçün səbir və namazla yardımlaşın, bilmə ki, bu ikisi də Allaha itəədir". İbn Cüreyc deyir ki, səbir və namazla yardımlaşın. Bu ikisi Allahın rəhmətinə bərabərdir, səbir möminin özəlliyyidir...

Allah səbri əmr edir: "Səbir et, sənin bu səbrin ancaq Allahadır" (Nehl, 16/127), "Sabah axşam Rəblərinin rizasını dilzəvrək Ona yalvaranlarla bərabər sən də səbir et" (Kəhf, 18/28)...

Allahın elçiləri səbri tövsiyə etmişlər, belə ki hz.Musa İsrail oğullarına buyurur: "Allahdan yardım istəyin və səbir edin" (Araf, 7/128), hz.Loğman oğluna belə öyüd verir: "Övladım, namaz qıl, yaxşılıqları əmr et, pisliklərə meydan ver, başına gələnə səbir et, bax bunlar qəlbən döşəcəyi yüksək şeylərdir" (Loğman, 1/13), Allahın səbəbi ile inkar etdikləri Quranı-Kərimin Allahın kitabı olduğunu, hz.Məhəmmədin elçiliyini qəbul etməli, Allahın verdikləri sözü yerinə yetirməli, haqla batılı bir-biri-nə qarışdırıbmamalı, namaz qılıb zəkat verməli, başqalarına verdikləri öyüdlərə özləri də eməl etməli - bir sözle, müsəlmən olmalı idilər. Fərəddin er-Razi yazır ki, İsrail oğulları mallarını, mövqelerini təhlükəyə atmaq bahasına əski inanc və və-

olduğunuza anlayın;

- siz hər şeyin sahibi Allahın hüzurundasınız;

- bələlərə, çətinliklərə, başınızda gələn müsibət və sıxıntılarla namaza, səbirlə dirənin;

Ayədəki "səlat" (namaz) sözünü üç menada oxuya bilərik: namaz, dua, dikkat dorusu (sonuncu səlatın kök mənasıdır, "əs-səla" bir şeyi dikkat etmədən alətdir/vasitədir), bu anlamda "namaz duanın canlanması, dua qulun Allah'a dayanması/sığınmasıdır".

Ayədə Allahdan yardım istərən namazın seçilməsi önəmli bir məsəlidir, belə ki namaz ibadətləri özündə toplayır, ibadətlər toplusudur, namazda bunlar var:

- namaz insanı bütün pisliklərdən qoruyur;

- namaz tərbiyə vasitəsidir, o, səbri öyrədir, iradəni gücləndirir;

- namaz zaman süruverir;

- namaz ağıltı, qəlibi, vicdanı təmizləyir;

- namaz imanı, iman fırṭati, fırṭatı insanı qoruyar;

- səmimi qılınan namaz insana hüzur verir (namazda hüzur var);

- təmizlik var (maddi, mənəvi) - təmiz olan rahat olar;

- örtünmə var - bu, Allahdan həya etməkdir, namaz insanın həya duygusunu tərbiyə edir;

- qılələr var - Kəbəyə yönəlmiş, bu, bir dəyə

**Nazir Muxtar Babayevin
ən zəif yeri**

Yəqin xatırlayırsız, Prezident İlham Əliyev 2023-cü ilin 6 ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə Gədəbəyin Söyüdü kəndində baş verən olaylara görə bir sıra məmurları, o cümlədən Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Muxtar Babayevi sərt tənqid etdi.

Prezident bildirdi ki, Gədəbəy rayonunda baş vermiş hadisə tamamilə qəbuledil-məzdır:

"Mən hesab edirəm ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ən azı səhlənkarlığa yol verib, nəzarətsizlik nümayiş etdirib, passiv müşahidəçi kimi çıxış edib və bunun nəticəsində xarici investor bizim təbiətimizi zə-hərləyib".

Söyüdü sakınlarının şikayətlərinə toxunun dövlət başçısı qeyd etdi ki, insanlar haqlı olaraq öz etiraz səsini ucaldıblar:

Amma onların səsinə baxan olub? Yox! Bir gün, iki gün, üç gün, beş gün, hara baxırdı Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi? Bilmirdi ki, belə problem var? Ya bilirdi gözünü yumurdu, ya da bilmirdi. Hər ikisi qəbul edilən deyil".

Prezidentin həmin çıxışından sonra gözlənilirdi ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri cənab Muxtar Babayev sərt tənqidlərdən nəticə çıxaraq və nazirliyin işində ciddi keyfiyyət dəyişikliyi baş verəcək. Artıq o tənqidlərdən 4 aya yaxın vaxt keçib. Bəs, dəyişikliklər varmı? Nazirin fəaliyyətində müsbət istiqamətdə hansı dönüş hiss olunurmu?

Gəlin, Ekologiya Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərini, cavabdeh olduğu coxsayılı sahələri sadalamayaq, elə ətraf mühitin mühafizəsi, konkret olaraq, məşələrin qırılması məsəlesi üzərində dayanaq. Ötən 4 ayda bu istiqamətdə hansı ciddi tədbirlər görülüb? Ümumiyyətlə, cənab Muxtar Babayev bu müddət ərzində kabinetində çıxıb günü-gündən qırılıb seyrəkləşən məşələrimizdə olubmu? Bu ilin iyulundan bəri Söyüdüdə ikinci süni gölün yaradılmayacağı haqda məlumat istisna olunmaqla, nazirlik ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində hansı addımları atıb?

Nazirliyin rüblük hesabatları olmadığından (olsa belə, mətbuata açıqlanmış) bu suallara cavab vermək üçün ye-

ganə mənbə onun mətbuat xidmətinin gündəlik məlumatlardır. Bu press-relizlərdə isə təessüf ki, əksər halarda faktiki hava, atvosfer havasının keyfiyyəti, hansısa ictimai dinləmələr və s. haqqında məlumatlar yer alır. Nazirlik Durna günü, Qoruc günü kimi təqvim bayramları haqda məlumat paylaşmaqla işini bitmiş hesab edir. Halbuki, məşələrin qırılması bilavasitə yay ayları və payızın əvvəllərində baş verir ki, məntiqə yayılan məlumatlar arasında bu mövzuda xəberlər üstünlük təşkil etməlidir. Olmaya, Azərbaycanda məşələr qırılmışdır? Bəlkə buna görə ETSN bu barədə susur?

Əlbəttə, belə deyil. Yay möv-sümü məhz Müdafiə

"Mən hesab edirəm ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ən azı səhlənkarlığa yol verib, nəzarətsizlik nümayiş etdirib, passiv müşahidəçi kimi çıxış edib və bunun nəticəsində xarici investor bizim təbiətimizi zə-hərləyib".

Söyüdü sakınlarının şikayətlərinə toxunun dövlət başçısı qeyd etdi ki, insanlar haqlı olaraq öz etiraz səsini ucaldıblar:

"Amma onların səsinə baxan olub? Yox! Bir gün, iki gün, üç gün, beş gün, hara baxırdı Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi? Bilmirdi ki, belə problem var? Ya bilirdi gözünü yumurdu, ya da bilmirdi. Hər ikisi qəbul edilən deyil".

bəri Söyüdüdə ikinci süni gölün yaradılmayacağı haqda məlumat istisna olunmaqla, nazirlik ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində hansı addımları atıb?

Nazirliyin rüblük hesabatları olmadığından (olsa belə, mətbuata açıqlanmış) bu suallara cavab vermək üçün yeganə mənbə onun mətbuat xidmətinin gündəlik məlumatlardır. Bu press-relizlərdə isə təessüf ki, əksər halarda faktiki hava, atvosfer havasının keyfiyyəti, hansısa ictimai dinləmələr və s. haqqında məlumatlar yer alır. Nazirlik Durna günü, Qoruc günü kimi təqvim bayramları haqda məlumat paylaşmaqla işini bitmiş hesab edir. Halbuki, məşələrin qırılması bi-

oksər yerlərdə bu məsələ ilə bağlı xaos hökm sürür. Lerik, Yardımlı, Masallı, Cəlilabad, Oğuz, Qəbələ rayonlarında meşə sahələri sürətlə seyrəkləşir. Bu proses illərdir davam edir. Nazirlik isə saxta statistika təqdim etmək işini bitmiş hesab edir. İnzibati cəzalar, tətrib olunan akt və protokollar kəsilmiş çoxillik, nadir, hətta Qırmızı Kitaba düşən ağacları geri qaytarır mı? Ümumiyyətlə, niyə ETSN illərdir sebəblə yox, nəticə ilə mübarizə aparır. Yalnız hardasa yaşlılıqlar məhv ediləndən sonra bundan xəber tutur və inzibati tədbirlərə əl atırlar. Bəs, onda nazirliyin yerli strukturları nəyə lazımdır? Əgər bu cinayətlərin qarşısı vaxtında

Ağac məzarlığında göyərən statistika

Nazirliyi, Sərhəd Xidməti hərbi hissələrinin, məktəb, xəstəxana və s. müəssisələrin, eləcə də təbii qazın olmadığı kəndlərdə əhalinin odun tədarükü gördüyü mövsümdür. Bəli, dövlət müəssisələri bu tədarükü müvafiq sənədləşmə əsasında, icazəli şəkildə həyata keçirir. Bəs, on minlərlə kənd əhalisi bu məsələdə qanunun tələblərini yerinə yetirir mi? Bunun üçün sakınlar müvafiq icazə alır mı? Onlar odun tədarükünü məhz məşələdə bu məqsədə təyin olunmuş ərazilərdən həyata keçirimi? Təessüf ki, yox.

Prezidentin həmin çıxışından sonra gözlənilirdi ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri cənab Muxtar Babayev sərt tənqidlərdən nəticə çıxaraq və nazirliyin işində ciddi keyfiyyət dəyişikliyi baş verəcək. Artıq o tənqidlərdən 4 aya yaxın vaxt keçib. Bəs, dəyişikliklər varmı? Nazirin fəaliyyətində müsbət istiqamətdə hansı dönüş hiss olunurmu?

Gəlin, Ekologiya Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərini, cavabdeh olduğu coxsayılı sahələri sadalamayaq, elə ətraf mühitin mühafizəsi, konkret olaraq, məşələrin qırılması məsəlesi üzərində dayanaq. Ötən 4 ayda bu istiqamətdə hansı ciddi tədbirlər görülüb? Ümumiyyətlə, cənab Muxtar Babayev bu müddət ərzində kabinetində çıxıb günü-gündən qırılıb seyrəkləşən məşələrimizdə olubmu? Bu ilin iyulundan bəri Söyüdüdə ikinci süni gölün yaradılmayacağı haqda məlumat istisna olunmaqla, nazirlik ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində hansı addımları atıb?

alınmırsa, iş-işdən keçəndən (ağaclar qırıldan) sonra polis, prokurorluq, məhkəmə iş açırsa, o zaman nazirliyin yerli strukturlarının funksiyası nədən ibarətdir?

Son illər ETSN məşələrin qırılmasına görün necə haqq qazandırır: Odun tədarükü məşələrin qanunsuz qırılması demək deyil! Bəli, bu yaxınlarda nazirliyin yadıldığı açıqlamada məhz belə deyildi. Yəni, məşələr qanuni qırılır! Qanuni, yaxud qanunsuz, fakt, nəticə ondan ibarətdir ki, Azərbaycan ərazisib cəmi 11 faizini təşkil edən qiyməti sərvətimiz – məşələrimiz günü-gündə qırılıb tükənməkdədir. Digər tərəfdən, hər il rayonlarda odun tədarükü üçün kəsilən ağacların əvəzinə yenilər əkilir? Təessüf ki, bu suala da müsbət cavab vermək mümkün deyildir. Məşələrin bərpası prosesi də Nazirliyin Müşfiqabad qəsəbəsində ağacəkmə kampaniyası kimi aparılır. Yalnız kampaniya, statistika xətrinə. Əkildi, vəs-salam. O əkilen ağaclar böyükəcək, yoxsa quruyaçaq, burası maraqlı deyil. Statistika lazımdır, vəs-salam! Sanki Azərbaycanda ETSN yoxdur, iki Statistika Komitəsi var!!!

Zaur

Tamahgir məmurlar indi də təhsilimizi talayır...

Məşhur alim və filosof Tadeusz Kotarbinskiy deyib: "Müəllimlər çox işləyib, az alırlar". Təxminən 200 il bundan önce deyilmiş bu kəlam sanki bugünkü cəmiyyətimiz üçün deyilib. Təhsil hər bir xalqın incə və ağırlı yeridi, o cümlədən de bizim

M. Mərdanovun gedişindən sonra təhsilimizin başına gələn (getirilən) nazirlerin heç biri xüsusi nə iləsə yadda qalma(yıb)dı. Emin Əmrullayevdən gözləntilər çox olsa da, hələ ki, bunun şahidi olmuruq. Elə az önce 743 müəllimin sertifikasiya imtahanından keçə bilməyib də emək müqavilələrinə xitam verilməsi, içtimaiyyətin təzyiqindən sonra onlara bir il möhəlet verilməsi dediklərimizin təsdiqidi.

İllərlə ali təhsil ocaqlarında bilik alan müəllimin yenidən test edilməsi, biliklərinin yoxlanılması hansı mənTİqə síğır? Deməli ya o tehsil ocağı müəllim üçün kifayət olan bilik vermir, ya da "gələcək" müəllim öhdəsinə düşənlərə başdan- sovdı yanaşib.

Bütün hallarda, "günah keçisi" olmaq müəllimin payına düşür. Halbuki, ali təhsil müəssisələrinin borcudur, cəmiyyəte savadlı, bilikli, yorulmaz, ləyaqətli kadr-müəllimlər təqdim etmək.

Bu yazıda əslində 2023-cü il üçün dövlət bütçəsindən (1.1.1.32, 1.1.1.33 maddələr üzrə) təsnifata uyğun, təkcə xidmət sahəsi üzrə Elm və Təhsil nazirliyinə ayrılmış milyonlarla manatdan bəhs edəcəkdir. Amma müəllim adı gələndə istər-istəməz dərinliklərə baş vurmali olursan

P. S. Müqəddəs peşə sahibi, həm də valideyndən sonra həyatda hər bir gəncə əziz olan MÜƏLLİMLƏR, bizi bağışlayın, bağışlayın ki, indi Sizdən qat-qat savadsız məmurlar rüşvət almaq, zəhmətsiz gəlir «qapazlamaq» namənə ortaya "sertifikasiya" adlı oyun atıb müəllim adını aşağılayırlar...

Son günlər Bakı şəhər 3 sayılı Klinik xəstəxanaya (Sabunçu xəstəxanası) direktor təyin olunmuş Nurəngiz Bəşirova tərəfindən baş verən mənfi hallar xəstəxana kollektivi arasında böyük narazılığa səbəb olub.

Qeyd edək ki, Bakı şəhəri 3 sayılı Sabunçu xəstəxananın keçmiş baş həkimi Fikret Zeynalov 4 ay önce əməkli olmaq üçün yaş həddini keçməsələ bağlı təqaudə göndəribilər.

Onun yerine isə adı müxtəlif qalmaqallarda hallanan, əvvəller Xocavənd xəstəxasında baş həkim və Beyləqan rayon mərkəzi xəstəxanasında direktor vəzifələrində işləmiş Nurəngiz Bəşirova

həkimin barəsində açılmış ciyət işinə xitam verildiyinə görə, baş həkimin bərpasına etiraz eləməti olaraq yuxarı dövlət orqanlarına və müxtəlif instansiyalara ardıcıl şikayət ərizələri göndəribilər.

Şikayətlərin Xocavənd xəstəxanasında durumu daha da çətinləşdiyini görən TƏBİB rəhbərliyi, Vüqar Qurbanov 2020-ci ilin fevral ayında yaxşı işləyən baş həkim adı ilə Nurəngiz Bəşirovanı Beyləqan rayon Mərkəzi Xəstəxanasına direktor təyin edib. Yeni direktorun təyinatı Beyləqan rayonunun coxsayılı tibb işçiləri, o cümlədən rayon əhalisi tərəfindən etirazla qarşılanır.

xanasında direktorun rüşvət-xorluğu barədə söz-söhbət rayonda geniş yayıldı, ədalet-sizlik, haqsızlıq elə həddə çatdı ki, direktor Nurəngiz Bəşirovanın qanunsuz işdən çıxarıldığı peşəkar tibb işçiləri nəhayət, rayon və respublikanın prokurorluq və məhkəmə orqanlarına müraciət etdiler. Qanunsuz işdən çıxarılmış tibb işçiləri iş yerlərinə bərpa edilmək iddiası ilə məhkəməyə müraciət etməklə yanaşı, eyni zamanda direktorun xəstəxanada törətdiyi cinayət xarakterli əməllerinin araşdırılması ilə əlaqədar rayon və Respublika Prokurorluğununa şikayət ərizələrile müraciət etdilər.

da çalışan tibb işçilərinə hansı məramla, ilginc sürprizlərə rəhbərlik edir?!...

Bu barədə ölkəmizin DİA.az, Yenixəbər, "Reportyor.tv" və digər saytlarda 3 sayılı klinikanın yeni direktorunun tətbiq etdiyi "iş metodu" ilə yaxından tanış olmaq imkanı qazandıq. Reportyor.tv yazır ki, direktor Nurəngiz Bəşirova nöqsanları əldə bayraq edib, ondan çirkin məqsədine nail olmaq üçün istifadə etməklə, həm peşəsinə, həm də həmkarlarına qarşı tor qurur, ədalətsiz hərəkət edir...

Daha sonra saytdan oxuyur: "Bir müddət keçidkən sonra Nurəngiz Bəşirova 3 sayılı Şəhər Klinik Xəstəxana-

"Məni burası TƏBİB deyil, Mehriban xanım Əliyeva göndərib" - 3 sayılı klinikanın direktoru Nurəngiz Bəşirova

TƏBİB-in icraçı direktoru Vüqar Qurbanov tərəfindən direktor vəzifəsinə təyin olunub.

Nurəngiz Bəşirovanın Bakı şəhəri 3 sayılı Klinik (Sabunçu) xəstəxanasına direktor vəzifəsinə təyin olunduqdan az sonra sakitlik hökm süren adıçəkilən klinikada dedi-qodu səhbətlər çoxalıb. Direktor tərəfindən işdən qanunsuz çıxarılmış hiss edən həkimlər, tibb bacıları və sanitalar pozulmuş əmək hüquqlarını bərpa etmək üçün mübarizəyə hazırlaşırlar.

Məlumat üçün direktor Nurəngiz Bəşirovanın əmək fəaliyyəti haqqında qısa arayış verməyi vacib hesab edirik. Bildirək ki, Nurəngiz Bəşirova Xocavənd xəstəxanasında baş həkim vəzifəsində çalışarkən doğulmamış körpələrin dünyaya gəlməsi barədə saxta sənəd tərtib edərək, dövlət pulunu mənimsəməsinə ciddi şübhələr yaranıb. Bu na görə, 2016-2017-ci illerde Ağcabədi Rayon Prokurorluğu baş həkim barədə cinayət işi açıb və istintaq işi aparılıb. Cinayət işi açıldıqdan az sonra Nurəngiz Bəşirova Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən Xocavənd rayon xəstəxanasının baş həkimi vəzifəsindən azad olunub.

Təxminən bir il keçidkən sonra Ağcabədi Rayon Prokurorluğunda açılan cinayət işi müəmmalı şəkildə xitam edilib. Cinayət işinə xitam verildikdən sonra Nurəngiz Bəşirova 2018-ci ilde Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən yenidən Xocavənd rayon xəstəxanasına baş həkim vəzifəsinə bərpa edilib.

Bərpa olunmuş Xocavənd rayon xəstəxanasında çalışan bir qrup həkim, tibb işçisi baş

Eyni zamanda, Beyləqan xəstəxanasına yeni direktor təyin olunmuş Nurəngiz Bəşirovanın Xocavənd rayon xəstəxanasında törətdiyi mənfi əməller barədə yazılır. Ölkə mediasında sürətlə tirajlanmağa başlayır. Maraqlıdır ki, Beyləqan xəstəxanasında direktor təyinatından sonra yanmış gərginlik səngiməmiş yeni direktorun günahı və səhvi üzündə rüşvətxorluq faktları barədə rayonda geniş şayılər yayıldı, ölkə mediasında direktorun işegötürmə ilə yığıdı rüşvət faktları ilə əlaqədar yazılır işq üzü gördü.

Bir sözə, qısa müddətə Beyləqan rayon Mərkəzi Xəstəxanasının direktoru Nurəngiz Bəşirovanın kadr isləhatı adı altında apardığı rüşvətxorluqla sıx bağlı olan fəaliyyəti ifşa olundu. Direktor xəstəxanada, əhali arasındaki narazılıq və şikayətlərə məhəl qoymadan, təcrübəli, peşəkar həkim və tibb bacılarını heç bir əsas olmadan işdən çıxardı, işdən çıxarılan peşəkar tibb işçilərinin yerinə rüşvətxorluğunu savadsız, tibbi təhsili belə, olmayan adamların işə görürməsi rayonda böyük rezonans verdi.

Beyləqan Mərkəzi Xəstə-

Direktor Nurəngiz Bəşirovanın Beyləqan rayon Mərkəzi Xəstəxanasında törətdiyi cinayət xarakterli işlərin, xüsusən rüşvət və korrupsiya əməlinin üstünün prokurorluq orqanları tərəfindən açılma ehtimalının ciddiliyini nəzərə alan direktorun rüşvət ortağı, TƏBİB-in icraçı direktoru Vüqar Qurbanov iylə 2023-cü ildə Beyləqan MX-in direktoru Nurəngiz Bəşirovanın yerini dəyişərək Bakı şəhərində yerləşən 3 sayılı Klinikaya direktor təyin etməyə məcbur oldu.

Gözləmək olardı ki, bu qədər basqlıdan, cinayət xarakterli əməllərdən sonra TƏBİB tərəfindən Bakı şəhər 3 sayılı Klinikaya direktor təyin olunan Nurəngiz Bəşirova Xocavənd və Beyləqan xəstəxanalarından pis əməlindən əl çəkəcək. Amma və lakin təəssüfle qeyd edək ki, xanım direktor yüksək dövlət postu tutan himayəçilərinə və rüşvətxorluğunu dəstlərinə arxayın olaraq, çirkin əməllerini Bakı şəhər 3 sayılı klinikada da əvvəlki həvəsle rüşvətə olan məhəbbətini xüsusi şövqle izhar edir.

Bəs, gəlin görək, Nurəngiz Bəşirova cəmi 4 aydır direktor təyin olunduğu 3 sayılı klinika-

sında guya, ciddi nöqsanları özünəməxsus formada araşdırır. Əslində, araşdırında məqsəd xəstəxanada olan nöqsanları ortadan qaldırmaq deyil, sabiq baş həkim Fikret Zeynalov yuxarı dairələrə arzuolunmaz şəxs kimi təqdim etməkdir. Güya, Nurəngiz Bəşirova direktor təyin olunduqdan sonra klinikada korrupsiya hallarını ortaya çıxarıb, nəticələri sübüt kimi özündə saxlayır.

Bundan əlavə, klinikaya ayrılan vəsaitlərin Fikret Zeynalov tərəfindən mənimsənilməyini kollektivə təqdim edir. Özünən Xocavənddə və Beyləqanda məşğul olduğu mənimsəmə hallarının izini 3 sayılı klinikada axtarır. Bu məqamda Nurəngiz Bəşirovanın diqqətinə çatdırmaq istəyirik ki, Fikret Zeynalov istər sırvı həkim, istərsə də baş həkim işlədiyi bütün fəaliyyəti dövründə dövlətə və xalqa şərəflə, sədaqətə xidmət edib. Bu haqda əlimizdə kifayət qədər sübütlər var.

Nəhayət, direktorun tez-tez kollektivdə təkrar etməyi çox sevdiyi bir maraqlı ifadəsi də var. Nurəngiz Bəşirova hər yerdə deyir ki, "məni burası TƏBİB deyil, Mehriban xanım Əliyeva göndərib". Amma bu ifadəyə inanmaq bir qədər çətin və düşündürçüdür. Məgər Birinci vitse-prezidentin işgücü o qədər azdır ki, hətta klinikaya direktor təyin olmasına da nəzarət edir!..

Növbəti yazılarımızda 3 sayılı Şəhər Klinik Xəstəxanasına yeni təyin olunan direktor Nurəngiz Bəşirova haqqında daha geniş, ətraflı məlumatlar, dərc edəcəyik. Bizi izləməyi unutmayın (Reportyor.TV)

SSRİ-yə rəhbərlik edənlərin xarakterləri, həyat tərzləri, idarəetmə üsulları fərqli olsa da, sovet liderlərinin oxşar cəhətləri də olub. Onlardan biri də birincilərin öz şəxsi həkimlərinə münasibətləridir ki, siyasi olaraq "xilaskar"larına çox da qulaq asmayıblar. Lenin həkimlərin tövsiyələrini qulaqardına vurub, Stalin nəinki şəxsi həkimine qulaq asıb, hətta onu cəzalandırıb, Xruşov ümumiyyətlə, həkimlərin məsləhətlərini ciddiyə almayıb və s. Sovet liderləri arasında nisbətən Leonid Brejnev həkimlərlə "dostluq" etməyi bacarıb. Dündür, baş katib həkimlərin qadağalarına məhəl qoymayıb. Amma o, tez-tez SSRİ Səhiyyə Nazirliyinin 4-cü idaresinin reisi Yevgeni Çazovla səhbətə vaxt ayırıb. Qeyd edək ki, 4-cü idare partiya ve hökumət rəhbərlərinin sağlamlığına cavabdehlik daşıyıb və bu idarenin rəisi Çazov qeyri-rəsmi Kremlin baş həkimi kimi tanınıb.

Məlum olduğu kimi 1970-ci illərin sonlarında Brejnevin sağlamlığında ciddi problemlər yaranıb. Xüsusiylə uzun-uzadı müşavirələrdən, gərgin keçən müzakirələrdən sonra baş katib özünü daha çox narahat hiss edib, gərgin və əsəbi mühit onu daha da əldən salıb. Brejnev Çazovla növbəti görüşündə keçirdiyi bu vəziyyət haqqında Kremlin baş həkimini məlumatlandırdı. Çazov onu diqqətlə dinlədiyindən sonra bu narahatlığın baş katibin keçirdiyi hissələrlə bağlı olduğunu bildirib.

Maraqlıdır, insanın keçirdiyi hissələr onun sağlamlığına necə təsir edir? Brejnev zaman-zaman hansı hissələrinin güdəzənə gedib?

Məlum məsələdir hər bir insan həyatında baş verən hadisələrə hissələri ile reaksiya verir və bu normal haldır. Ancaq qədərindən artıq hissələrə qapılmışdır, onları cilovlamağın mümkünsüzlüyü yolverilməzdır. Elm də sübut edib ki, insanın keçirdiyi hissələrin sağlamlığı birbaşa təsiri var. Ya-

şam tərzində qida məhsulları ki mi keçirdiyimiz hissələr də qədərindən artıq olanda orqanızm üçün mənfi fəsadlar yaradır.

Əslində Brejnev son dərəcə temkinli olub, ən mübahiseli məsələləri sakitliklə həll etməyə çalışıb, hissələrini mümkün qədər cilovlamağı bacarıb. Amma hər halda nəhəng bir ölkəni idarə etmək əsəb və gərginiksiz ötüşməyib. Bununla yanaşı Brejnevin hədsiz sevinc hissələri keçirdiyi məqamlar da az olmayıb. Hətta baş katib

1978-ci ildə haqqı olmadığı "Qələbə" ordeni ilə təltif olunanda sevinc hissələrini uşaq kimi bürüze verməkdən çəkinmeyib.

Məhz Çazovun Brejnevə növbəti sağlamlıq dərsi də hissələrə bağlı olub. Kremlin baş həkimi baş katibə aşağıdakılardan anladıb:

Həddindən artıq sevinmək, sevinc və xoşbəxtlik hissi ürəye mənfi təsir göstərir. Hədsiz sevinc yeni enerjinin yaranmasına səbəb olur ki, həmin enerji ürək nəhənginə yığılır və beyinə doğru istiqamət alır. Başla bədəni birleşdirən kanal dar olduğu üçün enerjinin hərəkəti məhdudlaşır. Bu enerji partlayışına səbəb ola bilər ki, bu da infarkt və insulə nəticələne bilər.

İnsanın qorxu hissi keçirməsi təbii halıdır. Ancaq bu hissin xroniki hala çevrilmesi, daim qorxu hissi içinde olmaq sağlamlıq üçün tehlükəlidir. Qorxu hissi ilk növbədə böyüreklerə olduqca mənfi təsir göstərir. Qəfil qorxu hissi keçirən insanın sidivini saxlaya bilməməsi də bunu bir daha sübut edir.

Qəzəb hissi, əsəbilik ilk növbədə qaraciyərin fəaliyyətində durğunluq yaradır. Bu orqanın

enerjisinin durğunluğu nəticəsində həmçinin başgicəllənmə, baş ağrıları da yaranır. Əsəbi və qəzəbli vəziyyət qan təzyiqinin yüksəlməsinə, üzün qızarmasına da səbəb olur. Qəzəb hissini digər bir fəsadi isə mədə problemi ilə müşayiət olunur.

Narəhatlıq və həyecan hissi tənəffüs yollarında və ağıciyerdə problemlərin yaranmasına səbəb olur. Həyecanlı insanlar tənəffüs problemləri ilə daha çox üzləşirlər, təngnəfəsilikdən eziyyət çəkirərlər. Bu hissələr həmçinin yoğun bağışsaqda da xoşagelməz problemlər yaradır.

Nefəsalmada və tənəffüs sisteminde problem yaranan digər hissələrdən biri kədər hissidir. Kədər hissi olan insanın ağıciyərinin fəaliyyətində çətinliklər özünü bürüze verir. Müşahide etsək görərik ki, kədərli insanlar öz çətin durumları zamanı tez-tez derindən nefəs alırlar. (El arasında buna ah çəkmək, köks ötürmək də deyirlər)

Sözsüz ki, Brejnev dost münasibətində olduğu Çazovun bu "dərs"ini sona qədər diniyəib. Amma əməl edə bilib mi, hissələrini cilovlamağı bacarıbmı? Yəqin ki, yox. Çünkü gündə bir mükafat alan adam sevinc hissindən, mütəmadi olaraq qərb ölkələrinin təzyiqinə məruz qalan siyasetçi həyecan hissindən, davamlı Kreml intriqaları sayesində birinci kürsünü itirmək təhlükəsini yaşıyan baş katib narahatlıq hissindən yan keçə bilməzdi...

Nə çox qorxmaq, nə də çox sevinmək olmaz...

Jukovun üstünə tapança çəkən general

Marşalın həddini aşmasına Stalin də, Xruşov da dözməyib

Konstantin Rokossovski, İvan Konyev, Aleksandr Vasilevski və digər marşalların müharibədəki xidmətləri heç də Jukovdan az olmayıb. Xüsusiylə də marşal Vasilevskinin alman faşizmi üzərində qələbənin təmin olunmasında xidmətləri bəlkə də Jukovun xidmətlərindən qat-qat çox olub. Amma onlar heç vaxt Jukov kimi özlərini reklam və təbliğ etməyiblər.

Jukova yağıdırılan təriflərlə yanaşı, onu iştir mətbuatda, iştirədə mötəbər tədbirlərdə sərt tənqid edənlər də olub. Bəzi hərbi araşdırmaçıların və tarixçilərin qənaətindən gərə, Jukov son dərəcə kariyerist, şöhrətpərəst, yüksək vəzifələrə iddiyalı, hətta hərbdən siyasetə transfer etməyi planlaşdırıran bir adam olub. O, özünü həmişə "məhdudiyyətsiz səlahiyyətli" şəxs sayıb. "Mənəm-mənəmliyik" Jukovda pikk həddə çatıb və eposunu təmin etmək üçün marşal tabeliyində olan zabitlərə əl qaldırmaqdən, döyüş meydانında gülələməkdən də çə-

kinməyib.

Jukovun hədsiz dərəcədə kobud, qaba olması özünü təkcə tabeliyində olan hərbiçlərə münasibətdə göstərməyib. Marşal zaman-zaçman öz həmrətbəlilərinə də, marşal İvan Konyevə və marşal Andrey Yeremenkoya da əl qaldırmağa cürət edib.

Jukov siyasi müstəvidə də ötkəmlik nümayiş etdirib. Sözsüz ki, Stalinin hakimiyyəti dövründə bu cür iddiyalı olmaqla marşal özü özüne quyu qazıb. Stalin marşalı bir ifade ilə "zərərsizləşdirib":

"Bütün rus sərkərdələrinin xarakterində sadelik və səmimiyyət olub. Siz isə bundan məhrumsunuz. Bizim Napoleona ehtiyacımız yoxdur..."

Napoleonun qazandığı hərbi qələbələrdən sonra istahlanıb siyasi hakimiyyəti ələ keçirdiyini nəzərdə tutan Stalinin bu ifadəsi ilə Jukov 1948-ci ildə mərkəzdən kənarlaşdırılıb.

Bu hadisə də Jukovun özünə vurğun-

luğunu məhdudlaşdırıb. Xruşovun hakimiyyəti dövründə müdafiə naziri təyin edilən Jukov yenidən böyük iddialarla yaşıyib. 1957-ci il plenumunda Xruşovu devirmək istəyəndə Jukov öz mənəmliyini yenidən və daha sərt biruze verib. Həmin plenumda o, tribunaya qalxaraq fikirlərini belə bildirib:

- Mənim icazəm olmadan şəhərə heç bir ordu və heç bir tank yeridilə bilməz.

Marşal bunu Xruşovun müdafiəsi üçün deyib. Amma Xruşov da ağılsız adam olmayıb. Jukovun bu ifadəsi ondan xəber verib ki, marşal istədiyi vaxt ordunu şəhərə yeridərək istədiyi siyasi prosesi həyata keçirə bilər. Amma onu da qeyd edək ki, ordunun şəhərə yeridilməsi, hər hansı bir siyasi prosesə cəlb edilməsi təkcə müdafiə nazirindən asılı deyil və tək onun səlahiyyəti daxilində də deyil. Bu ifadədən sonra Xruşov yaxşı anlayıb ki, Jukovu nazir postundan saxlamaq ən böyük təhlükədir.

Jukovun iddialarını ilhamlandıran bir amil də amerikalı həmkarı Duayt Eyzenhauerin ABŞ prezidenti seçilməsi olub. Jukov yəqin ki, bu faktı da dəfələrlə götür-qoy edib: "Mənim müharibədəki xidmətlərim heç de Eyzenhauerden az olmayıb. Əger beledirsə mən niyə dövlət başçısı olmamalıyım?"

Marşal bu düşüncələrdə bir amili unudub, qətiyyətli Stalin, hiyləgər Xruşov amilini.

Bununla da Jukov öz mənəmliyi, iddiaları ilə zaman-zaman müharibədəki xidmətlərinə kölgə salıb. Amma buna baxmayaraq, sovet təbliğatçılarının işiştirdiyi marşal kütüller tərəfindən seçilib, sevilib və böyük nüfuzu sahib olub.

Marşal 1944-cü ildə onun üstüne tapança çəkən generalı da sonralar bağışlayıb...

Təqdim edən: İlham Cəmiloğlu

Paralel

Yapışqan, benzin, boyanın təhlükələri

Yəqin ki, ətrafinzda yapışqan, benzin, lak, boyanın məhsullarının qoxusunu sevən, bundan zövq alan insanlara rast gəlmisiniz.

Bu məhsulları qoxulamaq zamanla, hətta onlardan asılı olmağa da getirib çıxarıır. Bir çoxumuz üçün qəribə görünə bilər. Lakin sadalanınanlar narkomaniyanın bir növü hesab edilən toksikomaniyanın əlamətləridir. Toksikomaniya son illər Azərbaycanda keşkin sürətdə artan xəstəliklər sırasında yer alır.

Bəs, onunla necə mübarizə aparmaq lazımdır? Bu xəstəlik daha çox hansı yaşlarda müşahidə olunur?

Səhiyyə Nazirliyi Bakı Şəhər Narkoloji Mərkəzinin həkim-narkoloqu Fizzə Baxışova bildirib ki, toksikomaniya narkomaniyadan fərqlənmə-

diyi üçün şübhələnmə əlamətləri eynidir: "Toksiqomaniya termini istifadə olunmur. Bu termin sovet dövrünün termini olub. Onuna bağlıdır ki, narkotik siyahısına daxil olmayan maddələrdən asılı olan şəxslər toksikoman terminini istifadə olunurdu. Daha çox hüquqi müstəvidə dəyərləndirmədir. Tibbi prizmadan baxlıqda, narkotik maddələrdən yaranan asılılıq xəstəliyi ilə eynidir. Bu maddələr insanın bütün orqanizminə, mərkəzi sinir sistemi, insanların davranışına, psixi vəziyyətinə, düşüncə səviyyəsinə xüsusi təsir göstərir. Bunun nə-

ticəsində şəxsiyyətin xarakteri dəyişir. Bundan əlavə, narkotik maddələrin istifadə edilməsi nəticəsində görmə illuziyaları və hallūsinasiyaları, kəskin depersonalizasiya vəziyyəti müşahidə oluna bilər".

Həkimin sözlərinə görə, əksər hallarda toksikomaniya xəstəliyi narkotik maddə istifadə edən şəxslərdə yaranır: "Narkotik maddələrdən asılı olan şəxslər, narkotik maddə qəbulunu dayandırıqdan sonra onlarda əsasən dərman vasitələrdən istifadə halları müşahidə olunur. Qeyd etmək lazımdır ki, alkoqolizmdən əziyyət çəkən şəxslər çox vaxt benzodiazepin asılılığına düçər olurlar ki, bu da toksikomaniyanın bir növüdür.

Keçmiş illərə baxdıqda həzirdə uçucu maddələr, benzin və digər maddələrdən istifadə halları müşahidə olunmur. Psixotrop maddələrdən asılılığın digər maddələrdən asılılığda olduğu kimi müalicəsi eynidir. Kompleks yanaşma şəklində daha yaxşı nəticə əldə etmək mümkündür. Bu zaman ilkin olaraq detoksifikasiya, sonrakı dövrdə psixokorreksiya, psixoterapiya, reabilitasiya aparılır".

Mövzu ilə bağlı saatımıza açıqlama verən psixoloq Fuad Əsədov deyir ki, toksikomaniyaya daha çox erkən

gençlik və yeniyetməlik dövründə rast gəlinir: "Toksiqomaniya zəhərli maddələrə qarşı duyulan bir sevgi, bir istəklə müşahidə olunan vəziyyətdir. Bu, müxtəlif səbəblərdən insanda yarana bilər. Ola bilər ki, insanın bədənində, qanında hansısa kimyəvi elementlərin çatışmazlığından yaranır, ya da narkotik istifadəçilərində. Toksikomaniya bəzən uşaqlıqdan da ola bilir. Görə bilərsiniz ki, bəzəi uşaqların benzin, boyanın və bu ki- mi başqa maddələrin qoxusundan xoşları gəlir. Bəzən hətta deyirlər ki, "benzin içmək istəyirəm". Lakin surət toksikomaniya şəklində gənclik və yeniyetməlik dövründə üzə çıxır".

Psixoloğun sözlərinə görə, bu xəstəliyin müalicəsi zamanı psixoterapiyadan da istifadə olunmalıdır: "Bununla mübarizə aparmaq üçün təbii ki, başlıca olaraq marifləndirmək lazımdır. Xarici ölkələrdə adətən belə insanlar yatılı olaraq xəstəxanalarda qalaraq müalicə alırlar. Müalicə üçün həm dərmanlardan, həm də psixoterapiyadan istifadə olunur. Hər ikisinin paralel getməsi önemlidir".

Qeyd edək ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2022-ci ildə ilk dəfə qeyd olunmuş diaqnozla 590 nəfər toksikomaniya xəstəsi qeydə alınıb. Lakin bu rəqəm 2000-ci ildə 11 nəfər olub. 2000-ci ildə tibb müəssisələrində qeydiyyatda olan toksikomaniya xəstələrinin sayı 104 nəfər idisə, ötən il bu say 1156 nəfərə çatıb.

Bu tərəvəzin qızardılmış da faydalıdır

Pomidor likopinlə zengindir. Bu maddə güclü xərçəng əleyhinə təsirə malikdir. Həmçinin likopin ürək-damar sistemi xəstəliklerinin riskini azaldır.

Pomidorda olan likopinin miqdarı termik emaldan, yeni bişirildikdən sonra xeyli artır. Eyni zamanda yağlarla birlikdə yedikdə likopin orqanizm tərefindən daha yaxşı mənimsinilir.

Ona görə də pomidoru azca zeytun yağında pörtlədib və ya qızardıb yemek lazımdır.

Təsisçi:

Tapdıq Abbas

Baş redaktor:

Akif Nəsirli

Birinci müavin:

Şahnaz Salehqızı

İnformasiya səbəsinin müdürü:

Röyal Əsədli

Bölgə müxbirləri:

Vaqif Cəmiloğlu
Sadiq Sadıqov
Fərman Məhəmməd Əzizli

İqbal Məmmədov
Ilkin Əsədzadə

Qəzet 16 fevral 2003-ci ildən çıxır.

Ünvan: AZ 1073, Azərbaycan,
Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə, 6-cı mərtəbə
"Azərbaycan" nəşriyyatı

E-mail: paralel_qazeta@mail.ru

Qəzet Vüqar Tofiqoğlu
mətbəəsində çap olunur.

Əlyazmalara rəy verilmir və geri qaytarılmır.

Qeydiyyat №257

Sifariş: 2185 Tiraj: 1550

Dırnaq yemək vərdişindən necə qurtulaq?

dadi olan xüsusi ləkədən istifadə edin və ya barmaqlarınızın ucunu bandajla sarın və əlcək taxın. Bu sizin üçün bir növ manəyə yaradacaq.

Əgər əsəbi olduğunuz zaman dırnaqlarınızı yeməye başlayırsınızsa, o anda əllərinizə nə isə götürməyə çalışın. Məsələn, kiçik bir topu sıxa

ve ya bir şey çəkə bilərsiniz. Bu üsullar sizə kömək etmirsə, psixoloq və ya psixoterapevtlər məsləhət almaq da yaxşı olar.